

บทที่ ๑

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานการส่งเสริมคุณธรรมจังหวัดบึงกาฬ

๑.๑ สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดบึงกาฬ

เครื่องหมายราชการประจำจังหวัดบึงกาฬ

ภาพ: เครื่องหมายราชการประจำจังหวัดบึงกาฬ (ตราประจำจังหวัดบึงกาฬ)

คำอธิบาย : ภูเขา หมายถึง ภูทอก ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่ปฏิบัติธรรมของจังหวัด
พื้นน้ำ หมายถึง แหล่งน้ำที่สำคัญเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งปฏิบัติธรรมใน

จังหวัด

ต้นไม้ หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์น่าอยู่อาศัย

ลวดลายไทย หมายถึง เอกลักษณ์ของความเป็นไทย

คำขวัญจังหวัดบึงกาฬ

ภูทอกแหล่งพระธรรม	คำล้ำียงพารา
งามตาแก่งอาฮง	บึงโขงหลงเพลินใจ
น้ำตกใสเจ็ดสี	ประเพณีแข่งเรือ
เหนือสุดแดนอีสาน	นมัสการหลวงพ่อใหญ่
ศูนย์รวมใจศาลสองนาง	

ประวัติจังหวัดบึงกาฬ

จังหวัดบึงกาฬเดิมเป็นหมู่บ้านในเขตปกครองของเมืองโพนพิสัย ตามบันทึกการแบ่งเขตการปกครองของหนองคายและโพนพิสัย ที่ระบุว่า “ตั้งแต่ฝั่งห้วยหลวงด้านใต้ ไปจนถึงลำน้ำบังบาท ฝั่งด้านเหนือบรรจบกับแดนเมืองไชยบุรี” ต่อมามีการย้ายอำเภอไชยบุรีมาอยู่บริเวณอำเภอเมืองบึงกาฬในปัจจุบันตรงข้ามกับเมืองปากซัน แขวงบอลิคำไซ (เดิมเรียกว่า แขวงบลีคัมพนิคม) ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เนื่องจากเจ้าพระยามหาอมตยาธิบดี (เส็ง วิริยะสิริ) ราชปลัดทูลฉลอง กระทรวงมหาดไทย (เทียบกับปลัดกระทรวงในปัจจุบัน) ได้เดินทางมาตรวจราชการมณฑลต่างๆ ริมแม่น้ำโขง ได้เห็นว่าเมืองปากซัน แขวงบลีคัมพนิคม กำลังเจริญรุ่งเรือง เพราะฝรั่งเศสได้สร้างสถานีเรือกลไฟโดยสารในแม่น้ำโขง เส้นทางเชื่อมถึงเมืองพวน แขวงเชียงขวาง เป็นจุดขนถ่ายสินค้า ผู้โดยสาร และเติมฟืนให้กับเรือกลไฟ จึงย้ายอำเภอไชยบุรีมาที่ตำบลบึงกาฬจัน ซึ่งเป็นเขตของเมืองโพนพิสัยเดิม ให้เป็นเมืองที่อยู่ในเขตปกครองของจังหวัดนครพนม เพื่อให้เกิดความเจริญทัดเทียมกันโดยเหตุผลด้านความมั่นคงในราวปี พ.ศ.๒๔๕๖

ต่อมามหาอำมาตย์ตรี พระยาศรีสุริยราชวรานุวัตร สมุหเทศาภิบาลมณฑลอุดร เป็นผู้ให้ความเห็นต่อกระทรวงมหาดไทยว่า สมควรยกอำเภอไชยบุรี จังหวัดนครพนม มาขึ้นกับจังหวัดหนองคายจะเป็นการสะดวกแก่การปกครอง เพราะมีระยะการเดินทางใกล้กว่า โดยมีใบบอกไปยังกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๘ ซึ่งเจ้าพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๔๕๙ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทำให้อเภอไชยบุรีย้ายมาขึ้นอยู่กับจังหวัดหนองคาย

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๐ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เสด็จตรวจกิจการสงฆ์ภาคเหนือ ทรงมีพระราชปรารภกับเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับชื่ออำเภอตั้งไม่ตรงกับตำบลที่ตั้งอำเภอ ทำให้มีความสับสน ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีผู้ใหญ่ของกระทรวงมหาดไทยเดินทางมาตรวจราชการที่อำเภอไชยบุรี จากสาเหตุดังกล่าวจึงได้มีการเปลี่ยนชื่ออำเภอไชยบุรีให้ตรงกับชื่อที่ตั้งของตำบล ซึ่งในตอนนั้นมีการเขียนชื่อตำบลว่า บึงกาฬจัน ทำให้ในช่วงแรกมีการเปลี่ยนชื่อจากอำเภอไชยบุรีเป็นอำเภอบึงกาฬจัน และในระยะหลังต่อมาได้เปลี่ยนเป็นอำเภอบึงกาฬในที่สุด

จังหวัดบึงกาฬ เป็นจังหวัดที่ ๗๖ ของประเทศไทยจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติตั้งจังหวัดบึงกาฬ พ.ศ. ๒๕๕๔ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นปีที่ ๖๖ ในรัชกาลปัจจุบันโดยลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา หน้า ๑ เล่ม ๑๒๘ ตอนที่ ๑๘ ก วันที่ ๒๒ มีนาคม

๒๕๕๔ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๔ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๔ ให้แยกอำเภอบึงกาฬ อำเภอเซกา อำเภอโซ่พิสัย อำเภอบุ่งคล้า อำเภอบึงโขงหลง อำเภอปากคาด อำเภอพรเจริญ และอำเภอศรีวิไล ออกจากการปกครองของจังหวัดหนองคายรวมตั้งขึ้นเป็นจังหวัดบึงกาฬ ให้เปลี่ยนชื่ออำเภอบึงกาฬเป็นอำเภอเมืองบึงกาฬ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเกิดขึ้นในสมัยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรีและเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “BuengKan” มีพื้นที่ ๔,๓๐๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๒,๖๙๐,๖๒๕ ไร่ รหัสทางภูมิศาสตร์ ๓๘๐๑ รหัสไปรษณีย์ ๓๘๐๐๐ ศาลากลางจังหวัดบึงกาฬ ตั้งอยู่บนถนนบึงกาฬ-นครพนม บ้านท่าไคร้ ตำบลบึงกาฬ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ เนื่องจากจังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดที่มีท้องที่ติดชายแดนและมีลักษณะภูมิประเทศเป็นแนวยาว ทำให้การติดต่อระหว่างอำเภอที่ห่างไกลและจังหวัดเป็นไปด้วยความยากลำบากและใช้ระยะเวลาในการเดินทางมากเกินไป ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการจัดระเบียบการปกครอง การรักษาความมั่นคง และการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในท้องที่ สมควรแยกอำเภอบึงกาฬ อำเภอเซกา อำเภอโซ่พิสัย อำเภอบุ่งคล้า อำเภอบึงโขงหลง อำเภอปากคาด อำเภอพรเจริญ และอำเภอศรีวิไล จังหวัดหนองคาย ออกจากการปกครองของจังหวัดหนองคาย รวมตั้งขึ้นเป็นจังหวัดบึงกาฬ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พรรณไม้ประจำจังหวัดบึงกาฬ

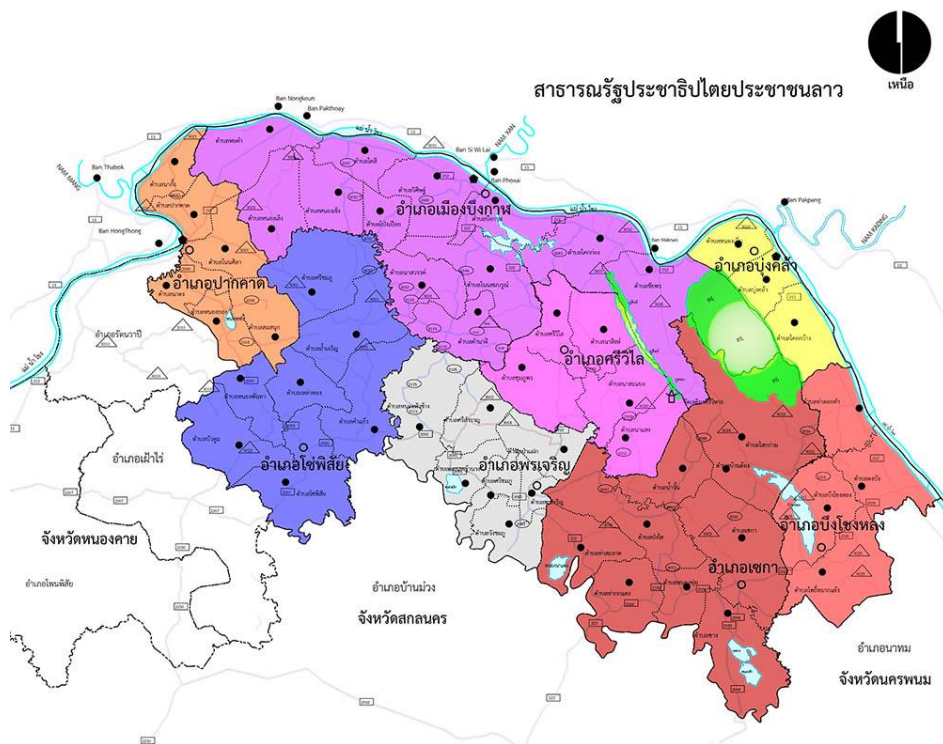
ภาพ: ดอกสิรินธรวัลลี หรือดอกสามสิบสองประดง

คำอธิบาย: สิรินธรวัลลี หรือชื่อพื้นเมือง สามสิบสองประดง ชื่อวิทยาศาสตร์ Bauhinia sirindhorniae K. & S.S. Larsen อยู่ในวงศ์ LEGUMINOSAE – CAESALPINIOIDEAE เป็นพืชถิ่นเดียว และ

หายากทางนิเวศวิทยาและการกระจายพันธุ์ พบที่จังหวัดบึงกาฬ ตามชายป่าดิบแล้งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูวัว และบริเวณใกล้เคียงระดับความสูง ๑๕๐ – ๒๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเล

ความสำคัญ ในปี ๒๕๓๘ ดร.ชวลิต นิยมธรรม และคณะ ได้ค้นพบ ณ บริเวณชายป่าดิบแล้ง บนเทือกเขาในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูวัว พื้นที่จังหวัดหนองคายเดิม ต่อมาเมื่อศาสตราจารย์ไค ลาร์เซน (Kai Larsen) ผู้เชี่ยวชาญพรรณไม้ชาวเดนมาร์ก และภรรยา (อาจารย์สุพิรศักดิ์สุวรรณ ลาร์เซน) เดินทางมา ตรวจสอบปรากฏว่าเป็นพืชชนิดใหม่ของโลกจึงขอพระราชทานพระราชนุญาต ใช้พระนามาภิไธยของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเทิดพระนามของพระองค์ท่านโดยใช้ชื่อว่า *Bauhinia sirindhorniae* K. & S.S. Larsen หรือ สิรินครวัลลี อันหมายถึง วัลยชาติแห่งองค์สมเด็จพระเทพรัตน-ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

แผนที่จังหวัดบึงกาฬ

ภาพ: แผนที่จังหวัดบึงกาฬ

ที่ตั้งและขนาด

จังหวัดบึงกาฬมีที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ๗๕๑ กิโลเมตร มีพื้นที่รวมทั้งจังหวัด ๔,๓๐๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๒,๖๙๐,๖๒๕ ไร่

อาณาเขต

จังหวัดบึงกาฬมีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองกับจังหวัดข้างเคียงและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดกับแขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน
- ทิศตะวันออก ติดกับอำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม
- ทิศใต้ ติดกับอำเภอคำตาก้า อำเภอบ้านม่วง และอำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร
- ทิศตะวันตก ติดกับอำเภอรัตนวาปี และอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย

การเดินทางสู่จังหวัดบึงกาฬ

จังหวัดบึงกาฬอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ระยะทาง ๗๕๑ กิโลเมตร การเดินทางจากจังหวัดใกล้เคียงสู่จังหวัดบึงกาฬ มีเส้นทางหลัก ๓ เส้นทาง ดังนี้

๑) เส้นทางจังหวัดหนองคายผ่านอำเภอนิพนธ์, อำเภอรัตนวาปี และอำเภอปากคาด จังหวัดบึงกาฬ ระยะทาง ประมาณ ๑๓๕ กิโลเมตร

๒) เส้นทางจังหวัดนครพนมผ่านอำเภอนาทน, อำเภอบ้านแพง, อำเภอบึงโขงหลง และอำเภอบุ่งคล้า จังหวัดบึงกาฬ ระยะทางประมาณ ๑๗๘ กิโลเมตร

๓) เส้นทางจังหวัดสกลนครอำเภอนิคมน้ำอูน, อำเภอนวนนิวาส, อำเภอคำตาก้า, อำเภอพรเจริญ และอำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ ระยะทางประมาณ ๑๘๕ กิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดบึงกาฬ โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง แยกได้เป็น ๓ บริเวณคือ

๑. พื้นที่เป็นคลื่นลอนลาด กระจายอยู่ทุกอำเภอเป็นหย่อมๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ทำนาส่วนใหญ่และปลูกพืชไร่ พืชสวน และป่าธรรมชาติ

๒. พื้นที่เป็นคลื่นลอนชันและเป็นเขาเป็นป่าธรรมชาติ เช่น ป่าไม้เต็งรัง เบญจพรรณ พบในเขตอำเภอ เมืองบึงกาฬ อำเภอเซกา อำเภอบึงโขงหลง อำเภอศรีวิไล อำเภอบุงคล้า และอำเภอพรเจริญ

๓. สภาพพื้นที่เป็นภูเขาที่มีความสูงชัน จากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ ๒๐๐ เมตร เป็นบริเวณเทือกเขาต่างๆ ในเขตอำเภอเมืองบึงกาฬ อำเภอบุงคล้า อำเภอเซกา และอำเภอบึงโขงหลง

สภาพภูมิอากาศ

มีลักษณะอากาศจัดอยู่ในจำพวกฝนแถบร้อนและแห้งแล้ง (ธันวาคม – มกราคม) ในฤดูมรสุม ตะวันออกเฉียงเหนือ อุณหภูมิจะเริ่มลดในเดือนพฤศจิกายนและต่ำสุดในเดือนช่วงธันวาคมถึงเดือน มกราคม ในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคมเป็นฤดูเปลี่ยนมรสุมเหนือ อุณหภูมิจะสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในเดือนมีนาคมและร้อนจัดในเดือนเมษายน ในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ (มิถุนายน – กรกฎาคม) อุณหภูมิ โดยทั่วไปจะลดลงในเดือนตุลาคมเป็นฤดูเปลี่ยนมรสุมใต้ อุณหภูมิจะเริ่มลดลงจนอากาศหนาวเย็น

การปกครอง

จังหวัดบึงกาฬแบ่งการปกครองออกเป็น ๘ อำเภอ ๕๓ ตำบล ๖๑๗ หมู่บ้าน ๑๘ เทศบาลตำบล ๔๑ องค์การบริหารส่วนตำบล และ ๑ องค์การบริหารส่วนจังหวัด

ตารางที่ ๑ : แสดงการแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดบึงกาฬ

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	อบต.
๑. อำเภอเมืองบึงกาฬ	๑๒	๑๓๑	๗	๖
๒. อำเภอเซกา	๙	๑๓๖	๓	๘
๓. อำเภอโซ่พิสัย	๗	๙๕	๑	๗
๔. อำเภอพรเจริญ	๗	๕๘	๓	๔
๕. อำเภอปากคาด	๖	๖๔	๑	๖
๖. อำเภอบึงโขงหลง	๔	๕๗	๒	๓
๗. อำเภอศรีวิไล	๕	๕๑	๑	๔
๘. อำเภอบุงคล้า	๓	๒๕	-	๓
รวม	๕๓	๖๑๗	๑๘	๔๑

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดบึงกาฬ

ประชากร

จังหวัดบึงกาฬมีประชากรจำนวน ๔๒๑,๖๒๕ คน แบ่งเป็นชายจำนวน ๒๑๒,๔๓๒ คน เป็นหญิง จำนวน ๒๐๙,๑๙๓ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐ : ที่ทำการปกครองจังหวัดบึงกาฬ)

ตารางที่ ๒ : แสดงจำนวนประชากร แยกเป็นรายอำเภอ

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร				ความ หนาแน่น ของ ประชากร ต่อพื้นที่ ๑ ตร.กม.
		รวม	ชาย	หญิง	ครัวเรือน	
๑. อำเภอเมืองบึงกาฬ	๗๙๑.๘๔๒	๙๒,๒๑๖	๔๖,๓๗๐	๔๕,๘๔๖	๓๑,๕๓๐	๑๑๖.๔๕๗
๒. อำเภอเซกา	๙๗๘.๔๒๙	๘๖,๓๓๕	๔๓,๕๗๘	๔๒,๗๕๗	๒๒,๓๓๓	๘๘.๒๓๘
๓. อำเภอโซ่พิสัย	๙๘๕.๒๖๒	๗๒,๓๔๐	๓๖,๕๗๖	๓๕,๗๖๔	๒๐,๔๑๐	๗๓.๔๒๒
๔. อำเภอพรเจริญ	๓๖๒.๔๑๘	๔๔,๐๘๙	๒๒,๑๑๕	๒๑,๙๗๔	๑๒,๒๐๔	๑๒๑.๖๕๒
๕. อำเภอปากคาด	๒๑๘.๑๐๐	๓๕,๒๐๓	๑๗,๗๔๔	๑๗,๔๕๙	๑๑,๓๑๖	๑๖๑.๔๐๗
๖. อำเภอบึงโขงหลง	๓๙๘.๑๕๒	๓๗,๔๗๐	๑๘,๘๘๗	๑๘,๕๘๓	๑๑,๔๖๔	๙๔.๑๐๙
๗. อำเภอศรีวิไล	๓๒๗.๙๐๑	๓๙,๙๔๓	๒๐,๑๓๗	๑๙,๘๐๖	๑๒,๖๕๑	๑๒๑.๘๑๔
๘. อำเภอปทุมค้ำ	๒๔๓.๖๔๒	๑๔,๐๒๙	๗,๐๒๕	๗,๐๐๔	๓,๙๓๘	๕๗.๕๘๐
รวม	๔,๓๐๕.๗๔๖	๔๒๑,๖๒๕	๒๑๒,๔๓๒	๒๐๙,๑๙๓	๑๒๘,๘๔๖	๙๗.๙๒๑

ที่มา: ที่ทำการปกครองจังหวัดบึงกาฬ

จำนวนสถานศึกษา

ที่	ระดับ	สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (แห่ง)		สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (แห่ง)	รวม (แห่ง)
		รัฐบาล	เอกชน		
๑	ประถมศึกษา	๒๑๕	๑๔	๔	๒๓๓
๒	มัธยมศึกษา	๕๖	-	-	๕๖
๓	อาชีวศึกษา	๒	๕	-	๗
๔	อุดมศึกษา	๑	-	-	๑
รวมทั้งสิ้น					๒๙๗

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบึงกาฬ

จำนวนสถานศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน ๘ แห่ง

ที่	รายชื่อสถานศึกษา	หมายเหตุ
๑	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองบึงกาฬ	
๒	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบึงสามพัน	
๓	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโซ่พิสัย	
๔	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบึงสามพัน	
๕	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีวิไล	
๖	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพรเจริญ	
๗	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบึงโขงหลง	
๘	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเซกา	

ที่มา : สำนักงาน กศน.จังหวัดบึงกาฬ

ข้อมูลการประกอบอาชีพ

ประเภทอาชีพที่ประชากรประกอบอาชีพมากที่สุด คือ การทำเกษตร (ทำนา ทำไร่ ทำสวน) จำนวน ๑๓๕,๐๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๕๒ รองลงมา คือ กำลังศึกษา ร้อยละ ๒๐.๓๒ อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ ๑๘.๒๐ ค้าขาย ร้อยละ ๓.๑๖ และพนักงาน-รับราชการ ร้อยละ ๒.๐๗ ตามลำดับ ซึ่งหากพิจารณาในภาพรวม มีประชากรส่วนใหญ่ถึงเกือบครึ่งของประชากรทั้งหมด ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีผู้ไม่มีอาชีพ จำนวน ๑๑,๖๘๘ คน ร้อยละ ๔.๓๒ รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร ๗๓,๗๐๘ บาทต่อคนต่อปี รายจ่ายเฉลี่ยต่อหัวประชากร ๔๔,๘๖๕ บาทต่อคนต่อปี ๔๕,๐๔๙ บาท/ปี (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบึงกาฬ)

๑.๒ ข้อมูลศาสนา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญในจังหวัดบึงกาฬ

ศาสนา ความเชื่อ เปรียบเสมือนกฎระเบียบของชาวอีสานที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ หล่อหลอมนิสัยใจคอ การประพฤติปฏิบัติตนของชาวอีสาน ซึ่งถือเป็น ฮีต คอง ที่ชาวอีสานได้ปฏิบัติเป็นวิถีชีวิต ซึ่งได้ยึดถือปฏิบัติสืบต่อมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ผู้คนในจังหวัดบึงกาฬ ประกอบไปด้วยหลายชนเผ่าพื้นเมือง ที่มีการหลอมรวมวัฒนธรรมที่มีความใกล้เคียงกันให้เป็นวัฒนธรรมคนบึงกาฬ ที่มีความคล้ายคลึงกับประเพณีวัฒนธรรมของอีสานโดยทั่วไป ซึ่งจังหวัดบึงกาฬ มีประเพณีวัฒนธรรม ที่น่าสนใจดังนี้

ประเพณีของจังหวัดบึงกาฬ

๑) การแข่งขันเรือยาวประเพณี ไทย-ลาว ประเพณีการแข่งขันเรือยาว เป็นวิถีชีวิตของผู้คนในแถบลุ่มน้ำโขงทั้งฝั่งไทยและ สปป.ลาว เนื่องจากการสัญจรไปมาหาสู่ และการใช้เรือในการดำรงชีวิต การจับปลาในแหล่งน้ำต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดความเชื่อ และวัฒนธรรม ประเพณี ที่มีความคล้ายคลึงและใกล้เคียงกันมาก ซึ่งเมื่อก่อนสายน้ำเป็นแหล่งทำมาหากินร่วมกันของประชาชนทั้งสองฟากฝั่ง ไม่ได้เป็นเส้นเขตแดน กันอาณาเขตเหมือนในปัจจุบัน

การแข่งขันเรือยาวนอกจากเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีของแต่ละชุมชนทั้งสองฟากฝั่ง ในช่วงเดือนกันยายน ถึง ตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงฤดูน้ำหลาก ซึ่งชาวบ้านว่างเว้นจากการเพาะปลูก อยู่ในช่วงเทศกาลออกพรรษา ซึ่งเป็นการสร้างเสริมความแข็งแรงของร่างกาย ให้เกิดความสนุกสนาน และเชื่อว่าเป็นการถวายให้กับเจ้าแม่สองนางและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปกป้องรักษา ผู้คนที่ใช้ชีวิตในลำน้ำที่สำคัญนี้ ซึ่งจะปรากฏประเพณีการแข่งขันเรือยาวในชุมชนที่อยู่ตลอดลำน้ำโขง

การแข่งขันเรือยาวประเพณีของจังหวัดบึงกาฬ มีความพิเศษ นอกจากจะเป็นการแข่งขันกับชุมชนจากฝั่ง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ ผู้ชนะเลิศจากสนาม ต่างๆ ทั่วประเทศเข้าร่วมแข่งขัน โดยมีรางวัลล่อใจที่มีมูลค่าค่อนข้างสูงและมีค่าลากจูงเรือที่เหมาะสมจากสนามแข่งทั่วประเทศ นอกจากนั้น ยังมีคาราวานร้านค้าจากทั่วสารทิศให้ประชาชนที่เดินทางมาร่วมงานได้จับจ่ายใช้สอย โดยการแข่งเรือยาวประเพณี ไทย-ลาว ซึ่งถ้ายพระบาทสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สำหรับเรือยาวที่ใช้ในการแข่งขัน เป็นเรือที่ขุดขึ้นจากท่อนซุงทั้งต้น ซึ่งส่วนมากทำมาจากไม้ตะเคียนซึ่งท้องถิ่นเรียกว่า “ไม้แคน” ซึ่งแต่ละชุมชนจะมีผู้ที่มีความชำนาญการในการขุดและแต่งเรือให้ สามารถวิ่งไปในลำน้ำได้อย่างรวดเร็ว โดยมีพระภิกษุสงฆ์ เป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นเสมือนผู้จัดการเรือ ดูแลรักษาเรือบริหารจัดการให้มีการซ่อมฝัพาย รวบรวมผู้คนในชุมชนในการให้การสนับสนุน รวมทั้งการให้กำลังใจหลังจากที่มีการแข่งขันเสร็จ

๒) ประเพณีสงกรานต์หลวงพ่อบึงใหญ่ หลวงพ่อบึงใหญ่ เป็นพระพุทธรูปที่มีความสำคัญยิ่ง ต่อพี่น้องประชาชนในจังหวัดบึงกาฬ รวมทั้ง พี่น้องจาก สปป.ลาว เป็นพระพุทธรูปที่มีลักษณะพุทธศิลป์ เป็นศิลปะล้านช้างยุคแรกประดิษฐานในอุโบสถวัดโพธารามบ้านท่าไคร้ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ด้วยความเคารพนับถือและศรัทธา ชาวบ้านได้ร่วมใจกันบูรณะอุโบสถวัดโพธาราม เป็นครั้งที่สามซึ่งชาวบ้านยังคงยึดมั่นในธรรมเนียมปฏิบัติ ไม่นอญูาตให้สุภาพสตรี เข้าไปสักการะในอุโบสถ

การสงกรานต์หลวงพ่อบึงใหญ่ จะกำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการวัดและพระภิกษุสงฆ์เห็นสมควรให้จัดขึ้นในแต่ละปี ส่วนมากเป็นสัปดาห์หลังจากวันสงกรานต์แล้วเสร็จ เพื่อเปิดโอกาสให้พี่น้องประชาชนเที่ยว

สงกรานต์ ให้แล้วเสร็จ และพี่น้องที่เดินทางกลับบ้านได้พบปะกับครอบครัวในวันสงกรานต์เสร็จแล้ว ได้มา
 สรงน้ำสักการะหลวงพ่พระใหญ่

จากสาเหตุที่ไม่อนุญาตให้สุภาพสตรีเข้าไปสักการะในอุโบสถ จึงต้องมีวิธีการให้สุภาพสตรีได้สรงน้ำ
 หลวงพ่พระใหญ่ โดยการสร้าง โองหด หรือ ฮางหด ที่ทำจากไม้ไผ่ (ปัจจุบันเป็นท่อ พีวีซี) ให้น้ำผ่านราง
 ไม้ไผ่ดังกล่าว ไหลไปสรงหลวงพ่พระใหญ่ ซึ่งเป็นวิธีการสรงน้ำพระพุทธรูปแบบโบราณ เนื่องจากปัจจุบันได้มีการ
 บูรณะอุโบสถให้มีความใหญ่และสูงจากพื้นเดิมมาก ทางวัดได้ทำบันไดขนาดใหญ่ไว้เพื่อให้ประชาชนได้
 สรงน้ำหลวงพ่พระใหญ่ได้สะดวกมากขึ้น

ขนบธรรมเนียมประเพณีสำคัญของจังหวัดบึงกาฬ

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม/งานประเพณีที่สำคัญ	สถานที่จัดกิจกรรม
๓๑ ธันวาคม - ๑ มกราคม ของทุกปี	กิจกรรมส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่	วัดและชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ
๓๑ ธันวาคม - ๒ มกราคม ทุกปี	งานหนาวดี ๆ ที่บึงกาฬ	ถนนข้าวเม่าริมโขง ตำบล บึงกาฬ อำเภอเมืองบึงกาฬ
๑๓ - ๑๙ ธันวาคม	วันยางพารา	สนามหน้าที่ว่าการอำเภอเมือง บึงกาฬ ตำบลบึงกาฬ อำเภอ เมืองบึงกาฬ
ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓	วันมาฆบูชาและงานบุญข้าวจี	วัดและชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ
มีนาคม ของทุกปี	เทศน์มหาชาติ (บุญผะเหวด)	วัดและชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ
๒๓ มีนาคม - ๑ เมษายน	วันสถาปนาจังหวัดบึงกาฬ และงานกาชาด จังหวัดบึงกาฬ	ถนนข้าวเม่าริมโขง ตำบล บึงกาฬ อำเภอเมืองบึงกาฬ
๑๓ เมษายน	วันสงกรานต์	ถนนข้าวเม่าริมโขง ตำบล บึงกาฬ อำเภอเมืองบึงกาฬ
๑๙ - ๒๑ เมษายน ของ ทุกปี	ประเพณีสรงน้ำหลวงพ่พระใหญ่	วัดโพธาราม ตำบลบึงกาฬ อำเภอเมืองบึงกาฬ
พฤษภาคม ของทุกปี	บุญบั้งไฟ	อปท. ในจังหวัดบึงกาฬ

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม/งานประเพณีที่สำคัญ	สถานที่จัดกิจกรรม
ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖	วันวิสาขบูชา	วัดและชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ
มิถุนายน ของทุกปี	บุญซำฮะ	ชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ
กรกฎาคม ของทุกปี	ประเพณีแห่เทียนพรรษา	วัดและชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ
ขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๘	วันอาสาฬหบูชา	วัดและชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ
แรม ๑ ค่ำ เดือน ๘	วันเข้าพรรษา	วัดและชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ
กรกฎาคม-กันยายนทุกปี	ประเพณีทอดเทียนพรรษา	วัดและชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ
สัปดาห์แรกของเดือน กันยายน ของทุกปี	การแข่งขันเรือยาวประเพณีบ้านหอคำ	บ้านหอคำ ตำบลหอคำ อำเภอ เมือง จังหวัดบึงกาฬ
สัปดาห์ที่ ๒ ของเดือนกันยายน	การแข่งขันเรือยาวประเพณีไทย-ลาว-เวียดนาม	แม่น้ำโขงและบริเวณถนนข้ามเม่า ริมโขง
แรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙	บุญข้าวประดับดิน	วัดและชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ
เดือน ๑๐	บุญสลากภัต	วัดและชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ
ตุลาคม ของทุกปี	ชมปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค	วัดอาสงศิลาวาส ตำบลโคสี อำเภอ เมืองบึงกาฬ,ตำบล ท่าสีกะ อำเภอบึงโขงหลงและตำบล ปากคาด อำเภอปากคาด
ตุลาคม ของทุกปี	เทศกาลบูชาพญานาค/ไหลเรือไฟท้องถิ่น	อำเภอบุ่งคล้า/อำเภอบึงโขงหลง
ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑	ประเพณีออกพรรษา	วัดในจังหวัดบึงกาฬ
ตุลาคม ของทุกปี	ประเพณีแห่แม่พระ (ศาสนาคริสต์)	บ้านห้วยเล็บมือ ตำบลหนองเต็ง อำเภอบุ่งคล้า
แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึง ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒	บุญกฐิน	วัดและชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ
ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒	ประเพณีลอยกระทง	แม่น้ำโขงและบริเวณถนนข้ามเม่า ริมโขง ตำบลบึงกาฬ และอปท.
สัปดาห์ที่สามเดือน	ประเพณีสักการะศาลเจ้าแม่สองนาง	ศาลเจ้าแม่สองนาง

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม/งานประเพณีที่สำคัญ	สถานที่จัดกิจกรรม
พฤศจิกายน ของทุกปี		ตำบลบึงกาฬ อำเภอเมืองบึงกาฬ
ธันวาคม ของทุกปี	บุญเข้ากรรม	วัดที่มีความพร้อมในด้านสถานที่ในจังหวัดบึงกาฬ

ที่มา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ

เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีของจังหวัด ด้านหัตถกรรม/ช่างฝีมือ ด้านอาหาร ด้านศิลปะการแสดง และดนตรี ประกอบด้วย

ด้านหัตถกรรม/ช่างฝีมือ

ลำดับที่	รายการ	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑	วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตร ทอผ้ามัดหมี่ บ้านหนองซ้องคำ	๑๐	โนนสมบูรณ์	เมืองบึงกาฬ
๒	กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านสะง้อ	๒	หอคำ	เมืองบึงกาฬ
๓	กลุ่มทอผ้าบ้านโพธิ์ทอง	๙	โนนสมบูรณ์	เมืองบึงกาฬ
๔	กลุ่มไม้กวาดดอกหญ้า	๑๐	หนองเลิง	เมืองบึงกาฬ
๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านโนนศิลา	๔	โคสี	เมืองบึงกาฬ
๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอเสื่อโพธิ์ทอง	๙	โนนสมบูรณ์	เมืองบึงกาฬ
๗	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอเสื่อตำบลโคสี	๓	โคสี	เมืองบึงกาฬ
๘	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากพลาสติก	๖	บึงกาฬ	เมืองบึงกาฬ
๙	กลุ่มทอเสื่อกก	๓	โป่งเปือย	เมืองบึงกาฬ
๑๐	กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านสมัยสำราญ	๓	โป่งเปือย	เมืองบึงกาฬ
๑๑	กลุ่มทอผ้าขาวม้า	๗	โป่งเปือย	เมืองบึงกาฬ
๑๒	กลุ่มจักสานตะกร้าพลาสติกชัยพร	๑๑	ชัยพร	เมืองบึงกาฬ
๑๓	กลุ่มรูปปั้นมังกร-พญานาค จากขี้เลื่อย	๑๐	โนนสมบูรณ์	เมืองบึงกาฬ
๑๔	กลุ่มทอเสื่อพื้นเมือง	๔	วังชมภู	พรเจริญ
๑๕	กลุ่มแกะกลึงเฟอร์นิเจอร์รักไม้	๔	วังชมภู	พรเจริญ
๑๖	กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านโนนสวาท	๔	วังชมภู	พรเจริญ
๑๗	กลุ่มอาชีพทอผ้าตำบลคอนหญ้านาง	๑	คอนหญ้านาง	พรเจริญ
๑๘	กลุ่มทอผ้าป่าแฝก	๕	ป่าแฝก	พรเจริญ
๑๙	กลุ่มทอผ้าบ้านหนองทุ่ม	๒	ศรีชมภู	พรเจริญ

ลำดับที่	รายการ	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๒๐	กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	๖	ป่าแฝก	พรเจริญ
๒๑	กลุ่มจักสานกระติบข้าว	๑๕	โซ่	โซ่พิสัย
๒๒	กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่	๘	บัวตูม	โซ่พิสัย
๒๓	กลุ่มตัดเย็บผ้าห่มบ้านโนนมันปลา	๑๐	โซ่	โซ่พิสัย
๒๔	กลุ่มทอเสื่อด้วยกกและไหล	๑๕	โซ่	โซ่พิสัย
๒๕	กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าและแปรรูปผ้า	๑๔	ศรีชมภู	โซ่พิสัย
๒๖	กลุ่มทอเสื่อด้วยกก	๘	โซ่	โซ่พิสัย
๒๗	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากรากไม้บ้านดอนเสียด	๔	คำแก้ว	โซ่พิสัย
๒๘	กลุ่มผลิตภัณฑ์รากไม้กลางดงศรีชมภู	๖	ศรีชมภู	โซ่พิสัย
๒๙	กลุ่มทอผ้าบ้านสามหนอง	๙	บัวตูม	โซ่พิสัย
๓๐	กลุ่มจักสานและทอเสื่อบ้านเหล่าทองสามัคคี	๙	เหล่าทอง	โซ่พิสัย
๓๑	กลุ่มทอผ้าบ้านโพนทอง	๓	หนองพันทา	โซ่พิสัย
๓๒	กลุ่มจักสานคล้าบ้านทองกลาง	๗	เหล่าทอง	โซ่พิสัย
๓๓	กลุ่มทอเสื่อบ้านหนองตะไก่อ	๑๑	โซ่	โซ่พิสัย
๓๔	กลุ่มทอผ้าขาวม้า	๕	เหล่าทอง	โซ่พิสัย
๓๕	กลุ่มจักสานบ้านแสงทอง	๘	เหล่าทอง	โซ่พิสัย
๓๖	กลุ่มโนนอุดมไม้กวาด	๓	บัวตูม	โซ่พิสัย
๓๗	กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่บ้านท่าสาวาท	๙	โซ่	โซ่พิสัย
๓๘	กลุ่มไม้กวาดโนนสมบูรณ์	๑๓	บัวตูม	โซ่พิสัย
๓๙	กลุ่มเฟอร์นิเจอร์จากไม้	๑	ป่งไฮ	เซกา
๔๐	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจักสาน	๑๐	ท่าสะอาด	เซกา
๔๑	กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านดงสาร	๖	ซาง	เซกา
๔๒	กลุ่มจักสานและทำสิ่งประดิษฐ์	๑๒	น้ำจั้น	เซกา
๔๓	กลุ่มทอผ้ามัดหมี่	๑๐	บ้านด้อง	เซกา
๔๔	กลุ่มเย็บผ้าบ้านโนนสวนหม่อน	๕	บ้านด้อง	เซกา
๔๕	กลุ่มสานกระเป๋าสั้นพลาสติก	๕	บ้านด้อง	เซกา
๔๖	กลุ่มแปรรูปเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราบ้านทรัพย์วังทอง	๑๗	เซกา	เซกา
๔๗	กลุ่มทอผ้าบ้านบะยาวใต้	๑๐	หนองยอง	ปากคาด

ลำดับที่	รายการ	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๔๘	กลุ่มกระเป๋าสานพลาสติก บ้านโนนสำราญ	๒	นาดง	ปากคาด
๔๙	กลุ่มสานกระติบข้าวบ้านท่ากลิ้ง	๓	นาแก้ง	ปากคาด
๕๐	กลุ่มอาชีพหัตถกรรมต่อไม้ บ้านโนนทรายทอง	๑๐	โนนศิลา	ปากคาด
๕๑	กลุ่มทอเสื่อปิกนิก	๖	นาดง	ปากคาด
๕๒	กลุ่มทอเสื่อกกบ้านสมสนุก	๔	สมสนุก	ปากคาด
๕๓	กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่	๙	ปากคาด	ปากคาด
๕๔	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	๑	ปากคาด	ปากคาด
๕๕	กลุ่มไม้กวาดดอกแฉมบ้านโนนศิลา	๑๑	โพธิ์หมากแข้ง	บึงโขงหลง
๕๖	กลุ่มไม้กวาดดอกแฉมบ้านนาสาร	๑๒	โพธิ์หมากแข้ง	บึงโขงหลง
๕๗	กลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านสว่างพัฒนา ม.๑๓	๑๓	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง
๕๘	กลุ่มทอผ้าสไบ	๖	ดงบัง	บึงโขงหลง
๕๙	กลุ่มทอผ้าบ้านโนนสว่างเหนือ	๑๑	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง
๖๐	กลุ่มพานบายศรี	๔	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง
๖๑	กลุ่มทอเสื่อบ้านโนนสวรรค์	๑๐	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง
๖๒	กลุ่มทอผ้าไหม	๑	โพธิ์หมากแข้ง	บึงโขงหลง
๖๓	กลุ่มทอผ้าสไบบ้านหนองสิม	๙	โพธิ์หมากแข้ง	บึงโขงหลง
๖๔	กลุ่มโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ บ้านโชคอำนวย	๑๐	ท่าดอกคำ	บึงโขงหลง
๖๕	กลุ่มทอผ้าขาวม้าผ้าฝ้าย	๒	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง
๖๖	กลุ่มไม้กวาดดอกหญ้าดงชมภู ม.๗	๗	โพธิ์หมากแข้ง	บึงโขงหลง
๖๗	กลุ่มทอผ้ามัดหมี่	๑๐	ชุมภูพร	ศรีวิไล
๖๘	กลุ่มเย็บเศษผ้าแปรรูปบ้านนาสิงห์	๓	นาสิงห์	ศรีวิไล
๖๙	กลุ่มทอเสื่อกกพื้นบ้าน	๘	นาสิงห์	ศรีวิไล
๗๐	กลุ่มทอผ้าพื้นบ้านบ้านนาทรายสามัคคี	๔	นาสิงห์	ศรีวิไล
๗๑	กลุ่มถักไหมพรม	๑	ศรีวิไล	ศรีวิไล
๗๒	กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือนาสิงห์	๓	นาสิงห์	ศรีวิไล
๗๓	กลุ่มจักสานบ้านนาทรายสามัคคี	๔	นาสิงห์	ศรีวิไล

ลำดับที่	รายการ	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๗๔	กลุ่มทอผ้าที่กระตุกสิงห์สาคร	๑	นาสิงห์	ศรีวิไล
๗๕	กลุ่มทอผ้าว่างกรอบรูป	๙	ชุมภูพร	ศรีวิไล
๗๖	กลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน	๑๐	ชุมภูพร	ศรีวิไล
๗๗	กลุ่มจักสานไม้ไผ่คำแคนพัฒนา	๖	นาแสง	ศรีวิไล
๗๘	กลุ่มทอผ้าขาม้า	๑๐	นาแสง	ศรีวิไล
๗๙	กลุ่มทอเสื่อพื้นบ้าน	๘	นาสิงห์	ศรีวิไล
๘๐	กลุ่มทอผ้าบ้านนาสะแบงสามัคคี	๓	นาสะแบง	ศรีวิไล
๘๑	กลุ่มทอเสื่อกก	๔	นาสะแบง	ศรีวิไล
๘๒	กลุ่มทอผ้านาสะแบงทุ่ง	๒	นาสะแบง	ศรีวิไล
๘๓	กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง	๗	ศรีวิไล	ศรีวิไล
๘๔	กลุ่มทอเสื่อบ้านนาสิงห์	๓	นาสิงห์	ศรีวิไล
๘๕	กลุ่มสานตะกร้าพลาสติก	๘	นาแสง	ศรีวิไล
๘๖	กลุ่มสานตะกร้าพลาสติกโนนม่วง	๗	ชุมภูพร	ศรีวิไล
๘๗	กลุ่มจักสานลอบบ้านนาทรายสามัคคี	๔	นาสิงห์	ศรีวิไล
๘๘	กลุ่มจักสานกระโด่ง บ้านนาทรายสามัคคี	๔	นาสิงห์	ศรีวิไล
๘๙	กลุ่มสานตะกร้าพลาสติกบ้านอุ้มคำ	๗	ศรีวิไล	ศรีวิไล
๙๐	กลุ่มทอผ้าบ้านเกษมสามัคคี	๙	นาแสง	ศรีวิไล
๙๑	กลุ่มจักสานบ้านเกษมสามัคคี	๙	นาแสง	ศรีวิไล
๙๒	กลุ่มทอเสื่อบ้านเกษมสามัคคี	๙	นาแสง	ศรีวิไล
๙๓	กลุ่มสานตะกร้าพลาสติกบ้านเกษมสามัคคี	๙	ศรีวิไล	ศรีวิไล
๙๔	กลุ่มจักสานต้นคล้าบ้านหาดแฮ่	๓	โคกกวาง	บึงคล้า
๙๕	กลุ่มจักสานบ้านนาจาน	๔	บึงคล้า	บึงคล้า
๙๖	กลุ่มจักสานบ้านหนองเดินท่า	๑	หนองเดิน	บึงคล้า
๙๗	กลุ่มจักสานบ้านหนองเดินเหนือ	๒	หนองเดิน	บึงคล้า
๙๘	กลุ่มจักสานบ้านบึงคล้าทุ่ง	๒	บึงคล้า	บึงคล้า
๙๙	กลุ่มผลิตไม้กวาดจากดอกแฉม	๕	หนองเดิน	บึงคล้า
๑๐๐	กลุ่มไม้กวาดดอกหญ้าบ้านบึงคล้าม.๑	๑	บึงคล้า	บึงคล้า
๑๐๑	กลุ่มตะกร้าพลาสติกบ้านบึงคล้าม.๒	๒	บึงคล้า	บึงคล้า
๑๐๒	กลุ่มตะกร้าพลาสติกบึงคล้าเหนือม.๓	๓	บึงคล้า	บึงคล้า

ลำดับที่	รายการ	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑๐๓	กลุ่มจักสานบ้านสมพร	๘	โคกกวาง	บึงคล้า
๑๐๔	กลุ่มผลิตไม้กวาดดอกหญ้า บ้านบึงสำราญ	๙	โคกกวาง	บึงคล้า

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบึงกาฬ

ด้านอาหาร

ลำดับที่	รายการ	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑	ข้าวเปียกเส้น	๑	วิศิษฐ์	เมืองบึงกาฬ
๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำปลาร้า บ้านโพธิ์ทอง ม.๙	๙	โนนสมบูรณ์	เมืองบึงกาฬ
๓	กลุ่มขนมกล้วยแปรรูป	๕	โคสี	เมืองบึงกาฬ
๔	ซาลาเปาตุ๋นเจ้าเก่า	๑	วิศิษฐ์	เมืองบึงกาฬ
๕	ไข่เค็มสมุนไพรปั้นดินโพน	๖	หนองเลิง	เมืองบึงกาฬ
๖	กลุ่มทำแซนวิสปังกรอบ	๖	วิศิษฐ์	เมืองบึงกาฬ
๗	ขนมไทย ต รุ่งเรือง	๗	ค่านาคี	เมืองบึงกาฬ
๘	ฉากิ้ววยชิราภรณ์	๗	โนนสว่าง	เมืองบึงกาฬ
๙	กลุ่มไข่เค็มเศรษฐกิจพอเพียง บ้านท่าไคร้	๕	บึงกาฬ	เมืองบึงกาฬ
๑๐	ปลาต้ม ปลาร้า	๑๔	โซ่	โซ่พิสัย
๑๑	กลุ่มวิสาหกิจผลิตเห็ดบ้านโนนโพธิ์ศรี	๑	หนองพันทา	โซ่พิสัย
๑๒	กลุ่มแม่บ้านแปรรูปอาหารจากปลา	๑๒	โซ่	โซ่พิสัย
๑๓	กลุ่มสตรีทำกล้วยฉาบหลายรส	๓	น้ำจั้น	เซกา
๑๔	กล้วยกรอบแม่กิ่ง	๒	ศรีชมภู	พรเจริญ
๑๕	ข้าวเม่าแปรรูปดารามาเม่น้อย	๙	ปากคาด	ปากคาด
๑๖	กลุ่มแปรรูปถนอมอาหารบ้านสมสนุก	๔	สมสนุก	ปากคาด
๑๗	กลุ่มปลาร้าบอง	๑	โพธิ์หมากแข้ง	บึงโขงหลง
๑๘	กลุ่มน้ำพริกหนังกุ้ง	๓	ดงบัง	บึงโขงหลง
๑๙	กลุ่มปลาร้าบองสุก	๑๐	ชุมภูพร	ศรีวิไล
๒๐	กลุ่มขนมทองม้วนแม่เจริญ	๓	นาสิงห์	ศรีวิไล

ลำดับที่	รายการ	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๒๑	กลุ่มข้าวเขียบสมุนไพรร้านนาสิงห์ รุ่งเรือง	๘	นาสิงห์	ศรีวิไล
๒๒	กลุ่มขนมดอกจอกสมุนไพรร	๘	นาสิงห์	ศรีวิไล
๒๓	กลุ่มกล้วยฉาบสมุนไพรร	๓	นาสิงห์	ศรีวิไล
๒๔	กลุ่มแปรรูปปลาน้ำจืด	๑	ชุมภูพร	ศรีวิไล
๒๕	กลุ่มข้าวกล้องบ้านแสงสาคร	๗	นาแสง	ศรีวิไล
๒๖	กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวกล้อง	๗	นาแสง	ศรีวิไล
๒๗	อารยาแปรรูปข้าวไรซ์เบอร์รี่	๘	นาสิงห์	ศรีวิไล
๒๘	ขนมไทยแม่หมวย	๓	นาสิงห์	ศรีวิไล
๒๙	พิชซ่าแฮนด์เมดเสียด	๑๑	ศรีวิไล	ศรีวิไล
๓๐	กลุ่มขนมไทยคุณเก๋	๑๑	ศรีวิไล	ศรีวิไล

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบึงกาฬ

ด้านศิลปการแสดงและดนตรี

ลำดับที่	รายการ	ตำบล	อำเภอ
๑	วงโปงลางโรงเรียนอนุบาล บึงกาฬวิศิษฐ์อำนวยศิลป์	วิศิษฐ์	เมืองบึงกาฬ
๒	วงโปงลางโรงเรียนหนองเข็งวิทยาคม	โนนสว่าง	เมืองบึงกาฬ
๓	วงเทพบุตรกลองยาว	นาสวรรค์	เมืองบึงกาฬ
๔	คณะกลองยาวขวัญใจวัยซิ่ง	นาสวรรค์	เมืองบึงกาฬ
๕	คณะกลองยาวสิงห์เจ็ดซาวด์	นาสิงห์	ศรีวิไล
๖	วง ค คนศรีวิไล	ศรีวิไล	ศรีวิไล
๗	วงหมอลำพื้นบ้าน หมอลำบัวลอย	ศรีวิไล	ศรีวิไล
๘	คณะกลองยาวบ้านบุงคล้าทุ่ง	บุงคล้า	บุงคล้า
๙	คณะกลองยาวรุ่งเรืองศิลป์	เซกา	เซกา
๑๐	คณะลำตวนซิ่ง	เซกา	เซกา
๑๑	คณะกลองยาว ส.สำราญทอง	นาดง	ปากคาด
๑๒	คณะ ท.พินทอง (กลองยาว)	ปากคาด	ปากคาด
๑๓	คณะทุ่งสว่างพินแคน (กลองยาว)	ปากคาด	ปากคาด
๑๔	คณะ ธ.พินแคนลำโขง (กลองยาว)	ปากคาด	ปากคาด
๑๕	คณะรวมศิลป์พินเอก (กลองยาว)	ปากคาด	ปากคาด

ลำดับที่	รายการ	ตำบล	อำเภอ
๑๖	คณะพินท้าวโนนบก (กลองยาว)	โนนศิลา	ปากคาด
๑๗	คณะเพชรภูสิงกา (หมอลำซิ่ง)	โพธิ์หมากแข้ง	บึงโขงหลง
๑๘	คณะบัวตุมบัวบาน (หมอลำซิ่ง)	โพธิ์หมากแข้ง	บึงโขงหลง
๑๙	คนพอติวิถีไทย	โพธิ์หมากแข้ง	บึงโขงหลง
๒๐	โรงเรียนผู้สูงอายุ (เทศบาลตำบลบึงโขงหลง)	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง
๒๑	วงโปงลางโรงเรียนบึงโขงหลงวิทยา	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง

ที่มา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ

ด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ ได้มีการสำรวจ

ลำดับที่	รายการ	ตำบล	อำเภอ
๑	สิมอีสาน วัดจอมทองธรรมคุณ	หอคำ	เมืองบึงกาฬ
๒	พระพุทธรูปโบราณ วัดป่าสุทธินาราม	หนองเซ็ง	เมืองบึงกาฬ
๓	หลักศิลาจารึก วัดโพธิ์ชัยนิมิต	หอคำ	เมืองบึงกาฬ
๔	เรือเหล็กโบราณ วัดโพธาราม	บึงกาฬ	เมืองบึงกาฬ
๕	หอระฆังไม้ และธรรมาสน์ไม้ วัดสว่างสำราญธรรมคุณ	หนองเซ็ง	เมืองบึงกาฬ
๖	แหล่งโบราณคดีบ้านห้วยสามยอดเทวกุล	โป่งเปือย	เมืองบึงกาฬ
๗	แหล่งโบราณคดีวัดใหม่พัฒนาภิบาล	เซกา	เซกา
๘	แหล่งโบราณคดีบ้านคำเตาะ-เราะ	คำแก้ว	โซ่พิสัย
๙	แหล่งโบราณคดีบ้านนางิ้วสู่ม	คำแก้ว	โซ่พิสัย
๑๐	แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเค็ง	คำแก้ว	โซ่พิสัย
๑๑	แหล่งโบราณคดีวัดป่าสุทธาวาส	โซ่	โซ่พิสัย
๑๒	แหล่งโบราณคดี วัดอุโบสถ แหล่งนายปิ่น	บัวตุม	โซ่พิสัย
๑๓	แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเค็ง	คำแก้ว	โซ่พิสัย
๑๔	แหล่งโบราณคดีบ้านดอนกลาง	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง
๑๕	สิมอีสาน วัดศรีโคตรเจริญธรรม	หนองเติน	บุ่งคล้า
๑๖	แหล่งโบราณคดีวัดสุทธินาราม	ปากคาด	ปากคาด
๑๗	แหล่งโบราณคดีเนินป่าแฝก	ป่าแฝก	พรเจริญ
๑๘	ตุ๊กตาจีนโบราณ วัดเวฬุวัน	ชุมภูพร	ศรีวิไล
๑๙	วัดพระธาตุนาเหนือ	หอคำ	เมืองบึงกาฬ

ที่มา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ

แหล่งท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมที่มีความสำคัญและโดดเด่นในจังหวัด

๑) วัดโพธาราม อำเภอเมืองบึงกาฬ วัดโพธาราม บ้านท่าไคร้ ตำบลบึงกาฬ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัด บึงกาฬ เป็นวัดที่มีพระพุทธรูปที่มีความสำคัญ เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบึงกาฬ คือ หลวงพ่อพระใหญ่ เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง ๒ ศอก ๑ คืบ ๔ นิ้ว (๕ ฟุต ๔ นิ้ว) ความสูง ๓ ศอก ๑ คืบ (๗ ฟุต) ศิลปะสมัยล้านช้าง น่าจะเป็นพระพุทธรูปโลหะที่มีการฉาบปูนโอบไว้ ภายหลังได้ทำสีทองทับเพื่อป้องกันองค์พระชำรุด เนื่องจากมีการสรงน้ำองค์หลวงพ่อพระใหญ่เป็นประจำทุกปี การทำบุญสักการะหลวงพ่อพระใหญ่ ชาวบ้านได้กำหนดจัดขึ้นปีละ ๒ ครั้ง ได้แก่ งานประเพณีบุญเดือนสามหรือบุญข้าวจี ชาวบ้านจะพร้อมใจกันทำปราสาทผึ้งจำนวน ๒ หลังมาถวายด้วย และงานประเพณีสงกรานต์ สรงน้ำหลวงพ่อพระใหญ่ ในวันเสาร์และอาทิตย์ หลังเทศกาลสงกรานต์หนึ่งสัปดาห์

ภาพ: หลวงพ่อพระใหญ่ วัดโพธาราม อำเภอเมืองบึงกาฬ

๒) วัดอาฮงศิลาวาส อำเภอเมืองบึงกาฬ ตั้งอยู่บนเนื้อที่ประมาณ ๘๐ ไร่ บ้านอาฮง ตำบลโคสี อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ห่างจากอำเภอเมืองบึงกาฬ ๒๑ กิโลเมตร วัดอาฮงศิลาวาส เป็นวัดเก่าแก่แต่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่า เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อใด จากคำบอกเล่า ทราบแต่เพียงว่าเดิมเป็นสำนักสงฆ์ และเนื่องจากวัดตั้งอยู่ในป่าที่รกทึบ จึงเรียกว่า “วัดป่า” หลวงพ่อลุน เป็นผู้ก่อตั้ง ได้มรณะไปเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๖ ด้วยโรคชรา หลังจากนั้นเป็นต้นมาก็ไม่มีพระภิกษุสงฆ์มาจำพรรษาอีกเลย จะมีเพียงพระธุดงค์ที่จาริกผ่านมาพักบำเพ็ญเพียรภาวนาชั่วครั้งชั่วคราว ภายในวัดอาฮงศิลาวาสจะมีแก่งอาฮง เป็นแก่งหินกลางลำน้ำโขงบริเวณหน้าวัดอาฮงศิลาวาสบ้านอาฮง ตำบลหอค้า อำเภอเมืองบึงกาฬ ถือว่าเป็นจุดของแม่น้ำที่มีความลึกสุดกระแสน้ำบริเวณแก่งอาฮงจะไหลเชี่ยวมากในฤดูน้ำหลากและมีกระแสน้ำไหลวนเป็นรูปกรวยขนาดใหญ่ เชื่อกันว่าเป็น “สะดือแม่น้ำโขง” และในฤดูน้ำลดสามารถมองเห็นแก่งได้ในช่วงเดือนมีนาคม - พฤษภาคมของ ทุกปี และกลุ่มหินที่ปรากฏบริเวณแก่งอาฮงจะมีชื่อเรียกตามลักษณะของหิน เช่น หินลิ้น หินนาค หินปลาเข้ ถ้ำปลา

สวยงามนอกจากเป็นสถานที่พักผ่อนและท่องเที่ยวแล้วเป็นสถานที่เกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ คือ บั้งไฟพญานาค จะเกิดขึ้นในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งปฏิทินไทยตรงกับปฏิทิน สปป.ลาว

ภาพ: วัดอาฮงศิลาวาส อำเภอเมืองบึงกาฬ

๓) ศาลเจ้าแม่สองนาง อำเภอเมืองบึงกาฬ ศาลเจ้าแม่สองนาง จะเป็นศาลที่ผู้คนใน แถบลุ่มแม่น้ำโขง ให้ความเคารพศรัทธา ในตัวเมืองใหญ่ ๆ ที่อยู่ริมแม่น้ำโขง จะมีศาลเจ้าแม่สองนางให้คนกราบไหว้บูชาเสมอ เช่น ศาลเจ้าแม่สองนางวัดหายโศก จังหวัดหนองคาย ศาลเจ้าแม่สองนาง จังหวัดมุกดาหาร เป็นต้น แต่ประวัติความเป็นมาของเจ้าแม่สองนาง ในแต่ละท้องถิ่นก็มีการเล่าขานแตกต่างกันไปแต่เนื้อหามีลักษณะตรงกัน ก็คือ เป็นกษัตริย์ หรือ ชาวล้านช้าง ที่มีลูกสาวสองคน อพยพหนีข้าศึก ล่องมาตามแม่น้ำโขง แล้วประสบอุบัติเหตุ เสียชีวิต แล้วกลายเป็นพญานาคคอยปกป้องรักษา ผู้คนที่อาศัยลำน้้ำโขงในการทำมาหากิน ค้าขาย หรือเดินทาง ทำให้เป็นที่เคารพศรัทธา ของประชาชนทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขง

ภาพ: ศาลเจ้าแม่สองนาง อำเภอเมืองบึงกาฬ

๔) ภูทอก อำเภอศรีวิไล เป็นที่ตั้งของวัดเจติยาศีรีวิหาร (วัดภูทอก) อยู่ในเขตบ้านคำแคน ตำบลนาแสง อำเภอศรีวิไล ภูทอกมี ๒ลูกคือภูทอกใหญ่ และภูทอกน้อยส่วนที่นักแสวงบุญและนักท่องเที่ยวทั่วไปสามารถชมได้คือภูทอกน้อยมีสะพานไม้และบันไดขึ้นชมทัศนียภาพรอบ ๆ ภูทอกทั้งหมดมี ๗ ชั้น เหมือนทางขึ้นสู่ สรวงสวรรค์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธรักษ์

ภาพ: ภูทอก อำเภอศรีวิไล

๕) วัดสว่างอารมณ์ (วัดถ้ำศรีธน) ตั้งอยู่ที่ตำบลปากคาด อำเภอปากคาด วัดตั้งอยู่บริเวณเนินเขา ภายในบริเวณวัดมีโขดหิน หน้าผา ลานหิน มีต้นไม้ปกคลุมทั่วไปเป็นที่ร่มรื่นมีลำธารเล็กๆ ไหลผ่านอุโบสถ ทรงระฆังคว่ำ ตั้งอยู่บนเนินสูงภายในเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ บนอุโบสถสามารถมองเห็น ทิวทัศน์รอบด้านทั้งทางฝั่งไทยและฝั่งลาว

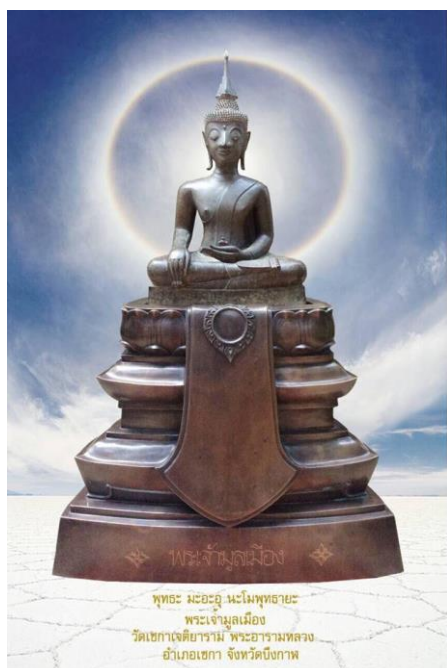
ภาพ: วัดสว่างอารมณ์ (วัดถ้ำศรีธน) อำเภอปากคาด

๖) **วัดสังขลิการาม อำเภอโศกพิสัย** เป็นวัดที่ประดิษฐานพระเจ้าแสนสามหมื่น ซึ่งเป็นพระพุทธรูปสร้างในสมัยเชียงแสนเป็นราชธานี ประมาณ ๘๐๐ ปีมาแล้ว เจ้าอนุวงศ์แห่งนครเวียงจันทน์ ได้อัญเชิญพระเจ้าแสนสามหมื่น มาประดิษฐานไว้ในหอไตร (เวียงจันทน์) ในขณะที่นครเวียงจันทน์นั้นทำสงครามกับข้าศึก ชาวบ้านจึงนำพระพุทธรูป พระสุก พระเสริม พระใส พระแสน และพระเสียง หลบข้าศึกล่องแพตามลำน้ำจันทมาเรื่อย ๆ เกิดแพแตก แพ่นพระสุก ตกลงไปในน้ำ ที่บริเวณนั้นชาวบ้านจึงเรียกว่าบ้านเวินแพ่นและเมื่อล่องเรือมาถึงปากน้ำจันทเกิดแพแตกอีก พระสุกได้ตกลงน้ำได้สูญหายไป บริเวณพระสุกตกน้ำนั้นเรียกว่าเวินสุก ต่อมาเมื่อซ่อมแพเสร็จแล้วจึงนำแพล่องมาถึงโพนพิสัย ชาวโพนพิสัยจึงอัญเชิญพระเจ้าแสนสามหมื่นกับพระเสียงไว้ที่วัดนิโคตร และเมื่อแพได้ล่องมาถึงหนองคายชาวหนองคายจึงได้อัญเชิญพระใสประดิษฐานไว้ที่วัดโพธิ์ชัย ส่วนพระเสริมนั้นได้อัญเชิญไปประดิษฐานที่วัดประทุมวาราม กรุงเทพฯ เจ้าอธิการจันท์ มังศรี ได้ไปอัญเชิญพระเจ้าแสนสามหมื่นจากโพนพิสัยมาประดิษฐานไว้ที่บ้านโศก

ภาพ : วัดสังขลิการาม อำเภอโศกพิสัย

๗) **วัดเขกาเจติยาราม (พระอารามหลวง) อำเภอเขกา** เป็นวัดที่ประดิษฐานพระเจ้านุโลมเมืองเขกาและพระธาตุกตัญญู วัดบ้านเขกา นามเดิมชื่อ วัดสันติมหาวัน ตั้งอยู่เลขที่ ๓๘ หมู่ ๑๑ บ้านดงไร่ ตำบลเขกา อำเภอเขกา จังหวัดหนองคาย วัดนี้มีเนื้อที่ ๙๓ ไร่เศษ เป็นป่าธรรมชาติทั้งหมด เมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๗ พระอาจารย์ประสงค์ ฐิริปัญญา (พระราชภาวนาโสภณ หรือ หลวงปู่เทพา ฐิริปัญญา ในปัจจุบัน) มาปักกลดที่ป่าดงไร่แห่งนี้ ได้มีมติว่าคนแก่ ๕-๖ คน นำพาไปขุดไหเงิน เหมือนคนแก่เหล่านั้นอยากให้มาตั้งวัดตรงนี้ ปี พ.ศ.๒๕๑๘ หลวงปู่จึงตัดสินใจมาตั้งวัดและมาจำพรรษาที่ป่าแห่งนี้ พระครูคุณนทีคุณารักษ์ เจ้าคณะอำเภอเขกาในสมัยนั้น ได้ตั้งชื่อวัดแห่งนี้ว่า วัดสันติมหาวันและหลวงปู่อยู่จำพรรษา ตั้งแต่นั้นเรื่อยมา วันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๒๓ ได้รับอนุญาตให้สร้างวัด เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๒๕ ได้รับอนุญาตเปลี่ยนจากชื่อวัดสันติมหาวันเป็นวัดบ้านเขกา เพื่อรักษาประวัติศาสตร์ของถิ่นนี้ และเพื่อประดิษฐานพระเจ้านุโลมเมืองเขกา เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๒๗ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเป็นวัดที่ถูกต้องตามกฎหมาย ต่อมาได้รับอนุญาตจากมหาเถรสมาคม ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๒ ให้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น วัดเขกาเจติยารามและได้รับการยกฐานะเป็นพระอารามหลวง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕

วัดเชกาเจติยาราม (พระอารามหลวง) อำเภอลำลูกกา จังหวัดบึงกาฬ

ข้อมูลด้านศาสนาในจังหวัดบึงกาฬ

จำนวนศาสนสถานในจังหวัดบึงกาฬ

ศาสนสถาน					รวม (แห่ง)
พุทธ (แห่ง)	อิสลาม (แห่ง)	คริสต์ (แห่ง)	พราหมณ์-ฮินดู (แห่ง)	ซิกข์ (แห่ง)	
๔๐๘	๑	๒๑	-	-	๔๔๐

ที่มา : สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ

(๑) ข้อมูลด้านศาสนาพุทธ

จำนวนวัด (รวม) ๔๐๘ แห่ง แบ่งเป็น วัดหลวง ๑ แห่ง วัดราษฎร์ ๔๐๗ แห่ง
 รายนามคณะสงฆ์ (ระดับจังหวัด)

ที่	รายนามเจ้าคณะระดับ จังหวัด/นิกาย	วัด/อำเภอ	รายนามรองเจ้าคณะ ระดับจังหวัด/นิกาย	วัด/อำเภอ
๑	พระราชภาวนาโสภณ (มหานิกาย)	วัดเชกาเจติยาราม (พระอารามหลวง) อ.เชกา	๑. พระพุทธิสารมุนี (มหานิกาย) ๒. พระบวรปริยัติกิจ (มหานิกาย)	๑. วัดบุพพราชนสโมสร อ.เมืองบึงกาฬ ๒. วัดไตรภูมิ อ.เชกา
๒	พระครูกิตติวีรวัฒน์ (ธรรมยุต) (ร.ก.จ.)	วัดป่าสุเมขนัน- ทาราม อ.พรเจริญ	-	-

ที่มา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ

รายนามคณะสงฆ์ (ระดับอำเภอฝ่ายมหานิกาย)

ที่	รายนามเจ้าคณะ ระดับอำเภอ/นิกาย	วัด/อำเภอ	รายนามรองเจ้าคณะ ระดับอำเภอ/นิกาย	วัด/อำเภอ
๑	พระครูโอภาสธรรมรส (มหานิกาย)	วัดโชติธรรมมาร อ.เมืองบึงกาฬ	๑. พระครูวิสุทธิโพธารักษ์ (มหานิกาย) ๒. พระครูสิริรัตนภิราม (มหานิกาย)	๑. วัดศรีโสภณธรรมทาน อ.เมืองบึงกาฬ ๒. วัดศรีแก้ววาราม อ.เมืองบึงกาฬ
๒	พระครูมงคลวุฒิชัย (มหานิกาย)	วัดศรีพนา อ.เชกา	๑. พระครูวิเวกอรัญคุณ (มหานิกาย) ๒. พระครูประสิทธิ์ธรรมาภิวัฒน์ (มหานิกาย)	๑. วัดอรัญวิเวก อ.เชกา ๒. วัดเชกาเจติยาราม อ.เชกา
๓	พระครูกัลยาณวัตร (มหานิกาย)	วัดสุวรรณาราม อ.โซพิสัย	๑. พระครูสุทธธรรมสถิต (มหานิกาย) ๒. พระมหาไพฑูรย์ สิริธมโม (มหานิกาย)	๑. วัดสุทธาวาส อ.โซพิสัย ๒. วัดเชกาเจติยาราม อ.เชกา

ที่	รายนามเจ้าคณะ ระดับอำเภอ/นิกาย	วัด/อำเภอ	รายนามรองเจ้าคณะ ระดับอำเภอ/นิกาย	วัด/อำเภอ
๔	พระครูสุวัฒน์ชัยกิจ (มหานิกาย)	วัดสว่างวารี อ.บึงโขงหลง	๑.พระครูสุตวรธรรมพินิจ (มหานิกาย) ๒.พระครูปัญญาสารโกศล (มหานิกาย)	๑.วัดศรีมงคลวราราม อ.บึงโขงหลง ๒.วัดสิงหารินทราราม อ.บึงโขงหลง
๕	พระครูอภิรักษ์โสภณ	วัดจันทราราษฎร์ อ.บึงคล้า	พระครูสุจิตโชติคุณ (มหานิกาย)	วัดบึงสารราษฎร์ อ.บึงคล้า
๖	พระครูพิทักษ์นทีเขต (มหานิกาย)	วัดโพธิ์ศรีสร้อย อ.ปากคาด	๑.พระครูโอภาสพัฒนานุกูล (มหานิกาย) ๒.พระครูภาวนาปัญญาสาร (มหานิกาย)	๑.วัดสว่างพัฒนา อ.ปากคาด ๒.วัดสว่างมีชัย อ.ปากคาด
๗	พระครูวรวัฒน์คนารักษ์ (มหานิกาย)	วัดป่าวิเวกธรรมคุณ อ.พรเจริญ	พระครูประทีปธรรมานุกูล (มหานิกาย)	วัดสังฆธรรมาราม อ.พรเจริญ
๘	พระมหาธีระ มหาวีโร (มหานิกาย)	วัดอรัญญวิเวก อ.ศรีวิไล	พระครูอุดมธรรมมงคล (มหานิกาย)	วัดมงคลสามัคคี อ.ศรีวิไล

ที่มา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ

(ระดับอำเภอฝ่ายธรรมยุต)

ที่	รายนามเจ้าคณะ ระดับอำเภอ/นิกาย	วัด/อำเภอ	รายนามรองเจ้าคณะ ระดับอำเภอ/นิกาย	วัด/อำเภอ
๑	พระครูสุทธิธรรมญาณ (ธรรมยุต) เจ้าคณะอำเภอ เมืองบึงกาฬ (ธ)	วัดป่าเทพวิมุต อ.เมืองบึงกาฬ	-	-
๒	พระครูประโชติธรรมคุณ (ธรรมยุต) เจ้าคณะอำเภอเซกา(ธ)	วัดเนินแสงทอง อ.เซกา	-	-
๓	พระครูสิริธรรมานุการ (ธรรมยุต) เจ้าคณะอำเภอ โซพิสัย-ปากคาด(ธ)	วัดถ้ำจันทร์ อ.โซพิสัย	-	-

ที่	รายนามเจ้าคณะ ระดับอำเภอ/นิกาย	วัด/อำเภอ	รายนามรองเจ้าคณะ ระดับอำเภอ/นิกาย	วัด/อำเภอ
๔	พระครูกิตติวีรวัฒน์ (ธรรมยุต) เจ้าคณะอำเภอบุงคล้า - บึงโขงหลง(ธ)	วัดป่าสุเมฆนันทาราม อ.พรเจริญ	-	-
๕	พระครูประภัสสร- วีรคุณ (ธรรมยุต) เจ้าคณะอำเภอศรีวิไล(ธ)	วัดสุดเขตแดน- สยาม อ.เมืองบึงกาฬ	-	-
๖	พระครูปิยะธรรมสุนทร (ธรรมยุต) เจ้าคณะอำเภอพรเจริญ(ธ)	วัดดอนขนุนทอง อ.พรเจริญ	-	-

ที่มา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ

ข้อมูลด้านศาสนาอิสลาม

ที่	ชื่อ	อำเภอ	จำนวน/แห่ง
๑	มัสยิดอัศศอบีรีน	ปากคาด	๑

ที่มา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ

ศาสนาคริสต์ จำนวน(รวม) ๒๑ แห่ง แยกเป็นรายอำเภอ

ที่	อำเภอ	นิกาย(ระบุจำนวนแห่ง)			รวม(แห่ง)
		โรมันคาทอลิก	โปรเตสแตนต์	อื่นๆ(ถ้ามี)	
๑	เมืองบึงกาฬ	๔	๒	-	๖
๒	บุงคล้า	๒	-	-	๒
๓	เซกา	๓	-	-	๓
๔	พรเจริญ	๑	๑	-	๒
๕	ศรีวิไล	-	๑	-	๑
๖	บึงโขงหลง	๓	-	-	๓
๗	โซ่พิสัย	๓	-	-	๓
๘	ปากคาด	๑	-	-	๑
รวม		๑๗	๔	๐	๒๑

ที่มา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ

๑.๓ แนวนโยบายที่สำคัญในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม

๑.๓.๑ ยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙)

วิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

กรอบแนวทางที่สำคัญของยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์	กรอบแนวทางที่สำคัญ
๑. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง	(๑) การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๒) การปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศ (๓) การป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (๔) การบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล (๕) การพัฒนาระบบ กลไก มาตรการและความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับ (๖) การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการผนึกกำลังป้องกันประเทศและกองทัพ (๗) การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการปกป้องรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล รวมทั้งเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารพลังงาน และน้ำ (๘) การปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องจากแนวตั้งสู่แนวนานมากขึ้น
๒. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน	(๑) สมรรถนะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสร้างความเชื่อมั่น ส่งเสริมการค้าและการลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชน และพัฒนาประเทศสู่ความเป็นชาติการค้าเพื่อเป็น

ยุทธศาสตร์	กรอบแนวทางที่สำคัญ
	<p>ศูนย์กลางการค้าและได้ประโยชน์จากห่วงโซ่มูลค่าในภูมิภาคเพิ่มขึ้น</p> <p>(๒) การพัฒนาภาคการผลิตและบริการ ภาคเกษตร ได้แก่ เสริมสร้างฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร พัฒนาสินค้าเกษตรและอาหารที่มีศักยภาพในการแข่งขัน และส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยให้ปรับไปสู่รูปแบบเกษตรยั่งยืนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และรวมกลุ่มเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพที่เข้มแข็ง ภาคอุตสาหกรรม พัฒนาอุตสาหกรรมศักยภาพ ได้แก่ พัฒนาอุตสาหกรรมส่งออกที่มีศักยภาพสูง สร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการไทย และพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในอนาคต เป็นต้น และภาคบริการ พัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ผลักดันประเทศไทยสู่การเป็นศูนย์กลางการให้บริการสุขภาพ และส่งเสริมธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ</p> <p>(๓) พัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่ พัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของผู้ประกอบการไทย พัฒนาและยกระดับผลิตภาพแรงงานเพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ พัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสู่สากล ยกระดับศักยภาพของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ไทยให้ก้าวไกลสู่สากล และพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและสถาบันเกษตรกร</p> <p>(๔) การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษและเมือง โดยพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก พัฒนาระบบเมืองศูนย์กลางความเจริญของประเทศ และพัฒนาคัลสเตอร์อุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนประเทศ</p>

กรอบแนวทางที่สำคัญของยุทธศาสตร์(ต่อ)

ยุทธศาสตร์	กรอบแนวทางที่สำคัญ
๒. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน(ต่อ)	<p>(๕) การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในด้านการขนส่ง ความมั่นคงและพลังงาน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการวิจัยและพัฒนา</p> <p>(๖) การเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก สร้างความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา กับประเทศในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และนานาประเทศ ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ ส่งเสริมความร่วมมือกับภูมิภาคและนานาชาติในการสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน อาหาร สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการภัยพิบัติ ส่งเสริมบทบาทการเป็นผู้ประสานประโยชน์ในการเชื่อมโยงและสร้างความสมดุลของความสัมพันธ์ของประเทศไทยกับกลุ่มอำนาจทางเศรษฐกิจต่างๆ เพิ่มบทบาทและการมีส่วนร่วมของไทยในองค์การระหว่างประเทศในการผลักดันการพัฒนาในอนุภูมิภาคและภูมิภาค สนับสนุนการเปิดการค้าเสรี และสร้างองค์ความรู้ด้านการต่างประเทศต่อส่วนต่างๆ และสาธารณชนไทย</p>
๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน	<p>(๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ โดยพัฒนาเริ่มตั้งแต่ในครรภ์และต่อเนื่องไปตลอดช่วงชีวิต</p> <p>(๒) การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้ มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึง</p> <p>(๓) การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี</p> <p>(๔) การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทยให้เอื้อต่อการพัฒนาคน</p>
๔. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม	<p>(๑) การสร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม</p> <p>(๒) การพัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ</p> <p>(๓) การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย</p>

กรอบแนวทางที่สำคัญของยุทธศาสตร์(ต่อ)

ยุทธศาสตร์	กรอบแนวทางที่สำคัญ
๔. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม(ต่อ)	<p>(๔) การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน</p> <p>(๕) การพัฒนาการสื่อสารมวลชนให้เป็นกลไกในการสนับสนุนการพัฒนา</p>
๕. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	<p>(๑) การจัดระบบอนุรักษ์ ฟื้นฟูและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ</p> <p>(๒) การวางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพทั้ง ๒๕ ลุ่มน้ำ เน้นการปรับระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ</p> <p>(๓) การพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในทุกภาคเศรษฐกิจ</p> <p>(๔) การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม</p> <p>(๕) การร่วมลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ</p> <p>(๖) การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม</p>
๖. ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ	<p>(๑) การปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ</p> <p>(๒) การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ</p> <p>(๓) การปรับปรุงบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีขนาดที่เหมาะสม</p> <p>(๔) การวางระบบบริหารงานราชการแบบบูรณาการ</p> <p>(๕) การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐในการปฏิบัติราชการ</p>

ยุทธศาสตร์	กรอบแนวทางที่สำคัญ
	(๖) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (๗) การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับให้มีความชัดเจน ทันสมัย เป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ ตลอดจน พัฒนาหน่วยงานภาครัฐและบุคลากรที่มีหน้าที่เสนอความเห็นทางกฎหมายให้มีศักยภาพ

๑.๓.๒ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๑. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

พัฒนาคนทุกช่วงวัยเพื่อให้คนไทยเป็นคนดีคนเก่งมีระเบียบวินัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยเฉพาะการพัฒนาและดูแลผู้สูงอายุที่จะมีส่วนสูงขึ้นไปในสังคมสูงวัยทั้งการสร้างงานที่เหมาะสมการฟื้นฟูและดูแลสุขภาพ

๒. ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติเพื่อสร้างความปรองดองในสังคมการสร้างโอกาสให้ทุกคนในสังคมไทยสามารถเข้าถึงทรัพยากรแหล่งทุนในการประกอบอาชีพเพื่อยกระดับรายได้และขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก

๓. ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการนโยบายการเงินและนโยบายการคลังรวมถึงการปฏิรูปภาษีทั้งระบบเพื่อรักษาเสถียรภาพและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจการปรับโครงสร้างทั้งห่วงโซ่คุณค่าในภาคเกษตรอุตสาหกรรมบริการการลงทุนการพัฒนา SMEs และเกษตรกรรมรุ่นใหม่

๔. ยุทธศาสตร์ด้านการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

มุ่งอนุรักษ์ฟื้นฟูสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรมบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ

๕. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

ให้ความสำคัญกับความมั่นคงที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในทุกมิติทั้งมิติเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมตลอดจนการพัฒนาศักยภาพให้ประเทศ

๖. ยุทธศาสตร์ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและธรรมาภิบาลในภาครัฐ

เพื่อให้การบริหารจัดการภาครัฐมีความโปร่งใสมีประสิทธิภาพมีความรับผิดชอบและตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรมประชาชนมีส่วนร่วมประเทศปราศจากคอร์รัปชันมีการกระจายอำนาจและแบ่งภารกิจรับผิดชอบที่เหมาะสมระหว่างส่วนกลางภูมิภาคและท้องถิ่น

๗. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งการเชื่อมโยงเครือข่ายโทรคมนาคมและการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่เมืองการเชื่อมโยงการเดินทางและขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ

๘. ยุทธศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรม

ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรมต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฉบับที่ ๑๑ ทั้งการเพิ่มการลงทุนวิจัยและพัฒนาและการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของการพัฒนาวิทยาศาสตร์ฯ

๙. ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ

พัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศศักยภาพโอกาสและข้อจำกัดของพื้นที่รวมทั้งความต้องการของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องสร้างฐานเศรษฐกิจใหม่เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๑๐. ยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค

ประสานและพัฒนาความร่วมมือกันระหว่างประเทศทั้งในเชิงรุกและรับอย่างสร้างสรรค์โดยมุ่งเน้นการดูแลการดำเนินงานตามข้อผูกพันและพันธกรณีตลอดจนมาตรฐานต่างๆที่ไทยมีความเกี่ยวข้องในฐานะประเทศสมาชิกทั้งในเวทีระดับโลกระดับภูมิภาคและระดับอนุภูมิภาค

๑.๓.๓ ประเทศไทย ๔.๐ (THAILAND ๔.๐)

ในการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบเศรษฐกิจสังคมดิจิทัลในศตวรรษที่ ๒๑ หลายประเทศได้ดำเนินการปฏิรูปขนานใหญ่อย่างเป็นระบบ เพื่อรับมือกับชุดของโอกาส ความเสี่ยง และภัยคุกคามชุดใหม่ ทำการรื้อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสังคม โครงสร้างพื้นฐาน ปรับเปลี่ยนระบบคุณค่าและวัฒนธรรมการดำรงชีวิต การทำงาน และการเรียนรู้ โดยการยกระดับคุณภาพในทุกภาคส่วนและปรับเปลี่ยนให้เป็นประเทศในโลกที่หนึ่ง ฉะนั้นเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ของประเทศไทย ก็คือ การพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศในโลกที่หนึ่งภายในปี ๒๕๗๕ การเป็นประเทศในโลกที่หนึ่งในบริบทของประเทศไทยมีคุณลักษณะ ๖ ประการด้วยกัน คือ

๑. มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติและวัฒนธรรมของตน
๒. พัฒนาค้นไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
๓. มีสังคมที่มีคุณภาพ
๔. มีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่
๕. มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง
๖. การมีบทบาทสำคัญในเวทีระดับภูมิภาคและระดับโลก

กลไกขับเคลื่อนความมั่งคั่งของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอดจาก “โมเดลประเทศไทย ๑.๐” ที่เน้นการขับเคลื่อนด้วยเกษตรกรรม พัฒนาไปสู่ “โมเดลประเทศไทย ๒.๐” ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา และ “โมเดลประเทศไทย ๓.๐” ที่เน้นอุตสาหกรรมหนักตามลำดับ ซึ่งประเทศไทยในศตวรรษที่ ๒๑ จะต้องเปลี่ยนผ่านจากโมเดลประเทศไทย ๓.๐ เป็น “โมเดลประเทศไทย ๔.๐” เพื่อพัฒนาประเทศให้ก้าวสู่การเป็นประเทศในโลกที่หนึ่ง ปรับเปลี่ยนจากประเทศ “รายได้ปานกลาง” เป็นประเทศ “รายได้สูง” ปรับเปลี่ยนจากเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วย “ประสิทธิภาพ” เป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วย “นวัตกรรม”

โมเดลประเทศไทย ๔.๐ ประกอบด้วย “กลไกการขับเคลื่อน” ชุดใหม่ (New Growth Engine) ๓ กลไกสำคัญคือ

๑. กลไกขับเคลื่อนผ่านการสร้างและยกระดับผลิตภาพ (Productive Growth Engine)
๒. กลไกขับเคลื่อนที่คนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Growth Engine)
๓. กลไกการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Green Growth Engine)

ภายใต้ “โมเดลประเทศไทย ๔.๐” จำเป็นจะต้องมีการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ จากเดิมที่มี “ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ” ให้มี “ความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน” เพื่อเปลี่ยนจากโครงสร้างเศรษฐกิจอุตสาหกรรม “เพิ่มมูลค่า” ไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจอุตสาหกรรม “สร้างมูลค่า” ซึ่งประกอบด้วย ๕ กลุ่มหลักๆคือ

๑. กลุ่มอุตสาหกรรมทางชีวภาพ
๒. กลุ่มอุตสาหกรรมพลังงานทดแทน
๓. กลุ่มอุตสาหกรรมด้านวิศวกรรมและการออกแบบ
๔. กลุ่มอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับคุณภาพชีวิต
๕. กลุ่มอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ทั้ง ๕ กลุ่มอุตสาหกรรมนี้ตั้งอยู่บนฐานของความได้เปรียบเชิง “ธรรมชาติ” และความได้เปรียบเชิง “วัฒนธรรม” ที่ประเทศไทยมีอยู่เดิม และต่อยอดด้วยการบริหารจัดการ องค์ความรู้สมัยใหม่ เทคโนโลยี มีเพียงเท่านั้น ทั้ง ๕ กลุ่มอุตสาหกรรมใหม่นี้ จะสอดคล้องกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงในประชาคมโลกที่กำลังค่อยๆ เปลี่ยนผ่านจากยุคของสังคมที่เน้น “องค์ความรู้” มาสู่ยุคของสังคมที่เน้นการยกระดับ “คุณภาพชีวิต” มากขึ้น

ในอดีตประเทศไทยมุ่งเน้นการสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญโดยขาดการพัฒนาในมิติอื่น ให้มีความสอดคล้องกันโมเดลประเทศไทย ๔.๐ จึงเน้นการ “พัฒนาที่สมดุล” ใน ๔ มิติ กล่าวคือ มีความสมดุลในความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ การรักษาสິงแวดล้อม การมีสังคมที่อยู่ดีมีสุข และการเสริมสร้างภูมิปัญญามนุษย์ โดยการพัฒนาที่สมดุลตั้งอยู่บนฐานคิดของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” หลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีอยู่ว่า “เมื่อพรั่ง ต้องรู้จักเติม เมื่อพอ ต้องรู้จักหยุด เมื่อเกินต้องรู้จักปัน”

ในระดับจุลภาคการ “รู้จักเติม รู้จักพอ รู้จักปัน” จะทำให้ประชาชนมีหลักประกันในด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม เกิดสังคมที่เกื้อกูลและแบ่งปัน ก่อให้เกิดการสร้างเสริมพลังทางสังคม และการสร้างความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคมตามมา ในระดับมหภาค “การรู้จักเติม รู้จักพอ รู้จักปัน” จะทำให้ประเทศไทยสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงพลวัตโลก เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนเป็นการส่งเสริมให้เกิดการผนึกกำลังของทุกภาคส่วน การรู้จักเติม รู้จักพอ รู้จักปัน จึงเป็น “ระบบคุณค่าใหม่” ที่จะสามารถนำพาประเทศไทยไปสู่ความมั่งคั่ง ความมั่นคง และความยั่งยืนในโลกที่หนึ่งได้ในที่สุด

๑.๓.๔ ยุทธศาสตร์หลักของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์หลักที่ คสช.ยึดถือเป็นแนวทางในปัจจุบัน มีทั้งหมด ๙ ด้าน มีดังต่อไปนี้

๑. ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม
๒. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน
๓. ยุทธศาสตร์สร้างความเข้มแข็งภาคการเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน
๔. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน
๕. ยุทธศาสตร์การสร้าง ความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม
๖. ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
๗. ยุทธศาสตร์ในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงโครงสร้าง การบริหารงานของรัฐวิสาหกิจให้เกิดประโยชน์กับประชาชน ในการใช้บริการอย่างแท้จริง
๘. ยุทธศาสตร์ในเรื่องการปรับปรุงระบบโทรคมนาคม เทคโนโลยีของชาติให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนในอนาคตให้ทัดเทียมอาเซียน และประชาคมโลก
๙. ยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คอร์รัปชันอย่างยั่งยืน

ค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ ตามนโยบายของ คสช.

๑. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
๓. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
๔. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
๕. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
๖. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
๗. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
๘. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
๙. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๑๐. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี
๑๑. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่าง หรือกิเลส มีความละเอียดเเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา

๑๒. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

๑.๓.๕ นโยบายของรัฐบาล

นโยบายของรัฐบาล พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่จะแถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติในวันศุกร์ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ โดยคำแถลงนโยบายมีทั้งสิ้น ๑๑ ด้านสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑) การปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์

โดยจะใช้มาตรการทางกฎหมายมาตรการทางสังคมจิตวิทยา และมาตรการทางระบบสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินการกับผู้คนองปาก ย่ามใจหรือประสงคร้าย มุ่งสั่นคลอนสถาบันหลักของชาติ โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกและความผูกพันภักดีของคนอีกเป็นจำนวนมาก ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและเป็นจริงเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์และพระราชกรณียกิจเพื่อประชาชน ซึ่งจะสนับสนุนโครงการทั้งหลายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตลอดจนเร่งขยายผลตามโครงการและแบบอย่างที่ดีที่ทรงวางรากฐานไว้ให้แพร่หลายและเกิดประโยชน์ในวงกว้าง

๒) การรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ

๒.๑ ในระยะเร่งด่วน รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการเตรียมพร้อมสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนในกิจการ ๕ ด้าน ประกอบด้วย

- การบริหารจัดการชายแดน
- การสร้างความมั่นคงทางทะเล
- การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ
- การสร้างความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้าน
- การเสริมสร้างในการปฏิบัติการทางการทหารร่วมกันของอาเซียน โดยเน้นความร่วมมือเพื่อ

ป้องกัน แก้ไขข้อพิพาทต่าง ๆ รวมถึงการแก้ไขปัญหาเส้นเขตแดนโดยใช้กลไกระดับทวิภาคีและพหุภาคี

๒.๒ เร่งแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยนำยุทธศาสตร์ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนามาใช้ตามแนวทางกัลยาณมิตรแบบสันติวิธี พร้อมส่งเสริมการพูดคุยสันติสุขกับผู้มีความคิดเห็นต่างจากรัฐ และสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชนโดยไม่เลือกปฏิบัติ ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ทั้งจะเพิ่มระดับปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศที่อาจช่วยคลี่คลายปัญหาได้

๒.๓ พัฒนาและเสริมสร้างของกองทัพและระบบป้องกันประเทศให้ทันสมัย มีความพร้อมในการรักษาอธิปไตย และผลประโยชน์ของชาติ ปลอดภัยจากการคุกคามทุกรูปแบบ ส่งเสริมและพัฒนาวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยี เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองในการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ รวมถึงการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศได้

๒.๔ เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศบนหลักการที่ว่านโยบายการต่างประเทศเป็นส่วนประกอบสำคัญของนโยบายองค์รวมทั้งหมดในการบริหารราชการแผ่นดิน ไม่ว่าจะในด้านการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม โดยจะนำกลไกทางการทูตแบบบูรณาการมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

๓) การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ

๓.๑ ในระยะเฉพาหน้า จะเร่งสร้างโอกาส อาชีพ และการมีรายได้ที่มั่นคงแก่ผู้ที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยให้แรงงานทั้งระบบมีโอกาเข้าถึงการเรียนรู้และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานในทุกระดับอย่างมีมาตรฐาน

๓.๒ ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ รวมถึงปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง การทารุณกรรมต่อแรงงานข้ามชาติ การท่องเที่ยวที่เน้นบริการทางเพศและเด็ก และปัญหาคนขอทาน ด้วยการปรับปรุงกฎหมาย ข้อบังคับที่จำเป็นและเพิ่มความเข้มงวดในการระงับตรวจสอบ

๓.๓ ในระยะต่อไป จะพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคม ระบบการออมและระบบสวัสดิการชุมชนให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการดูแลให้มีระบบการกักขังที่เป็นธรรมและการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ไร้โอกาส พัฒนาศักยภาพ คุ่มครองและพิทักษ์สิทธิจัดสวัสดิการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ สตรีและเด็ก

๓.๔ เตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการมีเงินหรือกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อสร้างสรรค์และไม่ก่อภาระต่อสังคมในอนาคต โดยจัดเตรียมระบบการดูแลในบ้าน สถานพักฟื้น และโรงพยาบาล ที่เป็นความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว รวมทั้งพัฒนาระบบการเงินการคลังสำหรับการดูแลผู้สูงอายุ

๓.๕ เตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมที่มีความหลากหลาย

๓.๖ จัดระเบียบสังคม สร้างมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนทั่วไป โดยใช้ค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ ตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ได้ประกาศไว้แล้ว

๓.๗ แก้ปัญหาการไร้ที่ดินทำกินของเกษตรกรและการรุกล้ำเขตป่าสงวน โดยการกระจายสิทธิการถือครองให้แก่ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่ไม่ได้รุกล้ำ และออกมาตรการป้องกันการเปลี่ยนมือไปอยู่ในครอบครองของผู้

ที่มีใช้เกษตรกร ใช้เทคโนโลยีดาวเทียมสำรวจและวิธีการแผนที่ที่ทันสมัย แก้ไขปัญหาเขตที่ดินทับซ้อนและแนวเขตพื้นที่ป่าที่ไม่ชัดเจน

๔) การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

๔.๑ จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาทางเลือกไปพร้อมกัน เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนากำลังคนให้เป็นที่ต้องการเหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และธุรกิจบริการ

๔.๒ ในระยะเฉพาะหน้า จะปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษาให้สอดคล้องกับความจำเป็นของผู้เรียนและลักษณะพื้นที่ของสถานศึกษา จัดระบบการสนับสนุนให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปมีสิทธิเลือกรับบริการการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยอาจจะพิจารณาจัดให้มีคู่มือการศึกษาเป็นแนวทางหนึ่ง

๔.๓ ในห้องศักราชประชาสังคม ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไปมีโอกาสร่วมจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและทั่วถึง และร่วมในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้

๔.๔ พัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู เน้นครูผู้สอนให้มีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน นำเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยครูหรือเพื่อการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

๔.๕ ทะนุบำรุงและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ สนับสนุนให้องค์กรทางศาสนามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างสันติสุขและความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน

๕) การยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุขและสุขภาพของประชาชน

๕.๑ วางรากฐานให้ระบบหลักประกันสุขภาพให้มีความครอบคลุมประชากรในทุกภาคส่วนอย่างมีคุณภาพโดยไม่มีความเหลื่อมล้ำของคุณภาพบริการในแต่ละระบบ และบูรณาการข้อมูลระหว่างทุกระบบหลักประกันสุขภาพ

๕.๒ พัฒนาระบบบริหารสุขภาพ โดยเน้นการป้องกันโรคมามากกว่ารอให้ป่วยแล้วจึงมารักษา สร้างกลไกจัดการสุขภาพในระดับเขตแทนการกระจุกตัวอยู่ที่ส่วนกลาง ปรับระบบการจ้างงาน การกระจายบุคลากร และทรัพยากรสาธารณสุขให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

๕.๓ ประสานการทำงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาการตั้งครุภ
ในวัยรุ่น และปัญหาด้านการแพทย์และจริยธรรมของการอุ้มบุญ การปลูกถ่ายอวัยวะและสเต็มเซลล์ โดยจัดให้
มีมาตรการและกฎหมายที่รัดกุม

๖) การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

รัฐบาลจะดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเป็น ๓ ระยะ คือ ระยะเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการทันที ระยะ
ต่อไปที่ต้องแก้ไขปัญหาค้างคาอยู่ และระยะยาวที่ต้องวางรากฐานเพื่อความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง
ดังนี้

๖.๑ ในระยะเร่งด่วน เร่งจ่ายงบลงทุนของปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่ยังค้างอยู่ก่อนที่จะพัน
กำหนดภายในสิ้นปีนี้

๖.๒ สานต่อนโยบายงบประมาณกระตุ้นเศรษฐกิจตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ได้จัดทำ
ไว้ โดยนำหลักการสำคัญของการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่ให้ความสำคัญ
ในการบูรณาการงบประมาณ และความพร้อมในการดำเนินงานร่วมนำแหล่งเงินอื่นมาประกอบการพิจารณา
ด้วย ทบทวนภารกิจที่มีลักษณะไม่ยั่งยืนหรือสร้างภาระหนี้สาธารณะของประเทศเกินความจำเป็น และแสดง
รายการลงทุนในระดับจังหวัดเพื่อความโปร่งใส เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ

๖.๓ กระตุ้นการลงทุนด้วยการเร่งพิจารณาโครงการลงทุนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งนักลงทุนยื่นขอ
อนุมัติส่งเสริมการลงทุนไว้แล้วให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว และนำโครงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานประเภทที่มี
ผลตอบแทนดี

๖.๔ ดูแลเกษตรกรให้มีรายได้ที่เหมาะสมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ลดทุนการผลิต การช่วยเหลือใน
เรื่องปัจจัยการผลิตอย่างทั่วถึง

๖.๕ ลดอุปสรรคในการส่งออกเพื่อให้เกิดความคล่องตัว เช่น ปรับปรุงวิธีการตรวจรับรอง
มาตรฐานสินค้าและมาตรฐานการผลิตระดับไร่นา เป็นต้น

๖.๖ ชักจูงให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาเที่ยวในประเทศไทย โดยพิจารณามาตรการลด
ผลกระทบจากการประกาศใช้กฎอัยการศึกในบางพื้นที่ที่มีต่อการท่องเที่ยวในโอกาสแรกที่จะทำได้

๖.๗ ในระยะยาวต่อไป ประสานนโยบายการเงินและการคลังให้สอดคล้องกันเพื่อสนับสนุนการ
ฟื้นตัวของเศรษฐกิจพร้อมกับการรักษาเสถียรภาพของราคาอย่างเหมาะสม

๖.๘ แก้ปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝนและปัญหาขาดแคลนน้ำในบางพื้นที่และบางฤดูกาล โดยระดม
ความคิดเห็นเพื่อหาทางออกไม่ให้เกิดน้ำท่วมรุนแรงดังเช่นปี ๒๕๕๔ ส่วนภาวะภัยแล้งนั้นรัฐบาลจะเร่ง
ดำเนินการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กระจายครอบคลุม ซึ่งจะสามารถทำได้ในเวลาประมาณ ๑ ปี

๖.๙ ปฏิรูปโครงสร้างราคาเชื้อเพลิงประเภทต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับต้นทุนและให้มีภาระภาษีที่เหมาะสมระหว่างน้ำมันต่างชนิดและผู้ใช้ต่างประเภท รวมถึงการดำเนินการให้มีการสำรวจและผลิตก๊าซธรรมชาติและน้ำมันดิบรอบใหม่ทั้งในทะเลและบนบก และดำเนินการให้มีการสร้างโรงไฟฟ้าเพิ่มขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐและเอกชน ด้วยวิธีการเปิดเผย โปร่งใส และเป็นมิตรต่อสภาวะแวดล้อม พร้อมกับร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาพลังงาน

๖.๑๐ ปรับปรุงวิธีการจัดเก็บภาษีให้จัดเก็บอย่างครบถ้วน โดยปรับปรุงโครงสร้างภาษีให้คงภาษีเงินได้ไว้ในระดับปัจจุบัน ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล แต่ปรับปรุงโครงสร้างอัตราภาษีทางการค้าและขยายรากฐานการจัดเก็บภาษีประเภทใหม่ ซึ่งจะจัดเก็บจากทรัพย์สิน เช่น ภาษีมรดก ภาษีจากที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง โดยให้มีผลกระทบต่อผู้มีรายได้น้อยให้น้อยที่สุดรวมทั้งปรับปรุงการลดหย่อนภาษีเงินได้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้มีรายได้น้อย และยกเลิกการยกเว้นภาษีประเภทที่เอื้อประโยชน์เฉพาะผู้มีฐานะการเงินดี เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้น

๖.๑๑ บริหารจัดการหนี้ภาครัฐที่เกิดขึ้นในช่วงรัฐบาลที่ผ่านมา ซึ่งจำนวนสูงมากกว่า ๗๐๐,๐๐๐ ล้านบาท และเป็นภาระงบประมาณใน ๕ ปีข้างหน้า อันจะทำให้เหลืองบประมาณเพื่อการลงทุนพัฒนาประเทศน้อยลง โดยประมวลหนี้เหล่านี้ให้ครบถ้วน หาแหล่งเงินระยะยาวมาสะสางหนี้ทั้งหมด และยืดระยะเวลาชำระคืนให้นานที่สุดเพื่อลดภาระของงบประมาณในอนาคต

๖.๑๒ ในระยะยาว พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

- ด้านการขนส่งและคมนาคมทางบก โดยเริ่มโครงการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนใน กทม. และรถไฟฟ้าเชื่อม กทม. กับเมืองบริวารเพิ่มเติมเพื่อลดเวลาในการเดินทางของประชาชน เพื่อตั้งฐานให้รัฐบาลต่อไปทำได้ทันที

- ด้านคมนาคมทางอากาศ โดยปรับปรุงท่าอากาศยานสุวรรณภูมิระยะที่ ๒ ท่าอากาศยานดอนเมือง และท่าอากาศยานในภูมิภาค เพื่อให้สามารถรองรับปริมาณการจราจรทางอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ด้านการคมนาคมทางน้ำ โดยพัฒนาการขนส่งสินค้าทางลำน้ำชายฝั่งทะเล เพื่อลดต้นทุนระบบโลจิสติกส์ของประเทศ เริ่มจากการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือชายฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน ตลอดจนผลักดันให้ท่าเรือในลำน้ำเจ้าพระยาและป่าสักมีการใช้ประโยชน์ในการขนส่งสินค้าภายในประเทศและเชื่อมโยงกับท่าเรือแหลมฉบัง รวมทั้งการขุดลอกร่องน้ำลึก

๖.๑๓ ปรับโครงสร้างการบริหารจัดการในสาขาขนส่งที่มีการแยกบทบาทและภารกิจของหน่วยงานในระดับนโยบาย หน่วยงานกำกับดูแล และหน่วยปฏิบัติที่ชัดเจน และจัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแล

ระบบราง เพื่อทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานการให้บริการและความปลอดภัย โครงสร้างอัตราค่าบริการที่เป็นธรรม การลงทุน การบำรุงรักษาและการบริหารจัดการ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาการพัฒนาระบบรางให้เป็นโครงข่ายหลักของประเทศ

๖.๑๔ พัฒนาและปรับปรุงระบบบริหารจัดการของรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพ กำหนดเป้าหมายและมาตรการที่จะแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูกิจการ ตลอดจนพิจารณาความจำเป็นในการคงบทบาทการเป็นรัฐวิสาหกิจแต่ละแห่งให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

๖.๑๕ ในด้านเกษตรกรรม ดำเนินการใน ๒ เรื่องใหญ่ คือ การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการด้วยวิธีการต่าง ๆ

๖.๑๖ ในด้านอุตสาหกรรม ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นฐานของประเทศ อาทิ ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้การออกแบบและสร้างสรรค์ เป็นต้น

๖.๑๗ เพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เข้มแข็งสามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖.๑๘ ส่งเสริมภาคเศรษฐกิจดิจิทัลและวางรากฐานของเศรษฐกิจดิจิทัลให้เริ่มขับเคลื่อนได้อย่างจริงจัง ซึ่งจะทำให้ทุกภาคเศรษฐกิจก้าวหน้าไปได้ทันโลกและสามารถแข่งขันในโลกสมัยใหม่ได้

๗) การส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน

- เร่งพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการขนส่งภายในอนุภูมิภาคและภูมิภาคอาเซียน โดยเร่งขับเคลื่อนตามแผนงานการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ๖ ประเทศ (GMS) แผนความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) แผนความร่วมมือแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาวิชาการและเศรษฐกิจ (BIMSTEC) และแผนแม่บทความเชื่อมโยงในอาเซียน

- พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเริ่มจากการพัฒนาด้านการค้าชายแดนและโครงข่ายการคมนาคมขนส่งบริเวณประตูการค้าหลักของประเทศเพื่อรองรับการเชื่อมโยงกระบวนการผลิตและการลงทุนข้ามแดน พัฒนาระบบ National Single Window (NSW) โดยระยะแรกให้ความสำคัญกับด่านชายแดนที่สำคัญ ๖ ด่าน ได้แก่ ปาดังเบซาร์ สะเดา อรัญประเทศ แม่สอด บ้านคลองลึก และบ้านคลองใหญ่

๘) การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม

๘.๑ สนับสนุนการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาของประเทศเพื่อมุ่งเป้าหมายให้ไม่ต่ำกว่า ๑% ของรายได้ประชาชาติ และมีสัดส่วนรัฐต่อเอกชน ๓๐:๗๐ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้ประเทศมีความสามารถในการแข่งขัน

๘.๒ ส่งเสริมให้โครงการลงทุนขนาดใหญ่ของประเทศ เช่น ด้านพลังงานสะอาด ระบบราง ยานยนต์ ไฟฟ้า การจัดการน้ำและขยะ ใช้ประโยชน์จากผลการศึกษารวบรวม และพัฒนาและนวัตกรรมของไทยตามความเหมาะสม ในกรณีที่ต้องซื้อวัสดุอุปกรณ์หรือเทคโนโลยีจากต่างประเทศ จะให้มีเงื่อนไขการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ในอนาคตด้วย

๙) การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

๙.๑ ในระยะเฉพาะหน้า เร่งปกป้องและฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า โดยให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พร้อมส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่เอกชน เพื่อลดแรงกดดันในการตัดไม้จากป่าธรรมชาติ

๙.๒ ในระยะต่อไป พัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ โดยยึดแนวพระราชดำริที่ให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ เช่น การกำหนดเขตป่าชุมชนให้ชัดเจน

๙.๓ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศให้เป็นเอกภาพในทุกมิติทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ จัดให้มีแผนบริหารน้ำของประเทศ เพื่อให้การจัดทำแผนงานไม่เกิดความซ้ำซ้อนมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

๙.๔ เร่งรัดการควบคุมมลพิษทางอากาศ ขยะ และน้ำเสีย ที่เกิดจากการผลิตและบริโภค ในพื้นที่ใดที่สามารถจัดการขยะมูลฝอยด้วยการแปรรูปเป็นพลังงานก็จะสนับสนุนให้ดำเนินการ ส่วนขยะอุตสาหกรรมนั้นจะวางระเบียบมาตรการเป็นพิเศษ โดยกำหนดให้ทั้งในบ่อขยะอุตสาหกรรมที่สร้างขึ้นแบบมีมาตรฐาน และพัฒนาระบบตรวจสอบไม่ให้มีการลักลอบทิ้งขยะติดเชื้อ และใช้มาตรการทางกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาด

๑๐) การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล และการป้องกันปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในภาครัฐ

๑๐.๑ จัดระบบอัตรากำลังและปรับปรุงค่าตอบแทนบุคลากรภาครัฐให้เหมาะสมและเป็นธรรม ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นวางใจในระบบราชการ ลดต้นทุนดำเนินการของ

ภาคธุรกิจเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับนานาชาติ การรักษาบุคลากรภาครัฐที่มีประสิทธิภาพไว้ในระบบราชการ โดยจะดำเนินการตั้งแต่ระยะเฉพาะหน้าไปตามลำดับความจำเป็นและตามที่กฎหมายเอื้อให้สามารถดำเนินการได้

๑๐.๒ ในระยะแรก กระจายอำนาจเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริหารสาธารณะได้รวดเร็ว ทั้งจะวางมาตรการทางกฎหมาย มิให้เจ้าหน้าที่หลีกเลี่ยง ประวิงเวลา หรือใช้อำนาจโดยมิชอบก่อให้เกิดการทุจริต หรือสร้าง

ความเสียหายแก่ประชาชนโดยเฉพาะนักลงทุน

ส่วนในระยะเฉพาะหน้า จะเน้นการปรับปรุงหน่วยงานให้บริการด้านการทำธุรกิจ การลงทุน และด้านบริการสาธารณะในชีวิตประจำวันเป็นสำคัญ

๑๐.๓ เสริมสร้างระบบคุณธรรมในการแต่งตั้งและโยกย้ายบุคลากรภาครัฐ วางมาตรการป้องกันการแทรกแซงจากนักการเมือง และส่งเสริมให้มีการนำระบบพิทักษ์คุณธรรมมาใช้ในการบริหารงานบุคคลของเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ

๑๐.๔ ปรับปรุงและจัดให้มีกฎหมายที่ครอบคลุมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และการมีผลประโยชน์ทับซ้อนในภาครัฐทุกระดับ โดยถือว่าเรื่องนี้เป็นวาระสำคัญเร่งด่วนแห่งชาติ และเป็นเรื่องที่ต้องแทรกอยู่ในการปฏิรูปทุกด้าน

๑๑) การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

๑๑.๑ ในระยะเฉพาะหน้า จะเร่งปรับปรุงประมวลกฎหมายหลักของประเทศและกฎหมายอื่น ๆ ที่ล้าสมัย ไม่เป็นธรรม ไม่สอดคล้องกับความตกลงระหว่างประเทศ และเป็นอุปสรรคต่อการบริหารราชการแผ่นดิน โดยจะใช้กลไกของหน่วยงานเดิมที่มีอยู่ และระดมผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นคณะกรรมการที่จะจัดตั้งขึ้นเฉพาะกิจเป็นผู้เร่งดำเนินการ

๑๑.๒ เพิ่มศักยภาพหน่วยงานที่มีหน้าที่ให้ความเห็นทางกฎหมายและจัดทำกฎหมายให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว สามารถให้ความช่วยเหลือแก่ภาคเอกชนและประชาชนได้ตามหลักเกณฑ์ที่จะเปิดกว้างขึ้นและให้บุคลากรของหน่วยงานทางกฎหมายมีส่วนให้ความรู้เสริมศักยภาพในทางกฎหมายมหาชน การดำเนินคดีปกครอง การยกร่างกฎหมาย และการตีความกฎหมายแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและแก้กฏการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชน

๑๑.๓ ในระยะต่อไป จะจัดตั้งองค์กรปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมที่ปราศจากการแทรกแซงของรัฐ

๑๑.๔ นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อเร่งรัดการดำเนินคดีทุกขั้นตอนให้รวดเร็ว เกิดความเป็นธรรม และมีระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกันสามารถใช้ติดตามผลและนำไปใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมได้

๑๑.๕ ปรับปรุงระบบการช่วยเหลือทางกฎหมายและค่าใช้จ่ายแก่ประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยให้เข้าถึงความเป็นธรรมได้ง่าย รวดเร็ว ส่งเสริมกองทุนยุติธรรม เพื่อคุ้มครองช่วยเหลือคนจนและผู้ด้อยโอกาส คุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาละเมิดสิทธิเสรีภาพ และเยียวยา ผู้บริสุทธิ์หรือได้รับผลกระทบจากความไม่เป็นธรรม โดยเน้นความสุจริตและประสิทธิภาพของภาครัฐ ความเป็นธรรมของผู้ได้รับผลกระทบ และการไม่แอบอ้างฉวยโอกาสโดยทุจริตจากระบบการช่วยเหลือดังกล่าว

๑๑.๖ นำมาตรการทางการเงิน ภาษี และการป้องกันการฟอกเงินมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามผู้มีอิทธิพลและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทุจริตและประพฤติมิชอบ หรือกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ แรงงานทาส การก่อการร้ายสากล ยาเสพติด และอาชญากรรมข้ามชาติ

๑.๓.๖ ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิสัยทัศน์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ “ศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภาคลุ่มน้ำโขง”

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและ คุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ แก้ปัญหา ความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สร้างความเข้มแข็ง ของฐานเศรษฐกิจภายในควบคู่กับ การแก้ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนา การท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ใช้โอกาสจากการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจหลักภาคกลาง และพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียง (EEC) เพื่อพัฒนาเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ ๆ ของภาค

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ พัฒนาความร่วมมือและใช้ประโยชน์จากข้อตกลงกับประเทศเพื่อนบ้านในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจตามแนวชายแดนและแนวระเบียงเศรษฐกิจ

๑.๓.๗ วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑

วิสัยทัศน์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑ ประกอบด้วย (อุดรธานี, หนองคาย, หนองบัวลำภู, เลย, บึงกาฬ)

“ศูนย์กลางการพัฒนาเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวเชิงอัตลักษณ์ และการเกษตรปลอดภัย ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของอนุภาคลุ่มน้ำโขง”

ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ การผลิตและการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยกระดับการท่องเที่ยวเชิงอัตลักษณ์ในเรื่องของอารยธรรม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณีของอนุภาคลุ่มน้ำโขง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอัตลักษณ์ของกลุ่มจังหวัด เพื่อสร้างรายได้ ทางด้านการท่องเที่ยวและกระจายรายได้สู่ชุมชนบนเส้นทาง (Routes) การท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑

๑.๓.๘ วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดบึงกาฬ ตามแผนพัฒนาจังหวัดบึงกาฬ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕)

วิสัยทัศน์จังหวัดบึงกาฬ

“เมืองยางพาราก้าวหน้า เชื่อมโยงการค้าอินโดจีน พัฒนาเกษตรอินทรีย์ ท่องเที่ยวธรรมชาติ วิถีอารยธรรมลุ่มน้ำโขง”

ยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดบึงกาฬ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมและพัฒนาภาคการผลิตยางพาราเพื่อเพิ่มมูลค่า และการแปรรูปให้เกิด ผลิตภัณฑ์ในเชิงอุตสาหกรรมโดยใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาขีดความสามารถด้านการค้าและการลงทุน ทั้งในและต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมและพัฒนาภาคการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์เพื่อเพิ่มมูลค่า

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกมิติ ทั้งในเชิงนิเวศ เชิงวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีอารยธรรมลุ่มน้ำโขง

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ส่งเสริมด้านการศึกษา อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การรักษาความสงบ ความมั่นคง และพัฒนาคนสู่สังคมคุณภาพ ภายใต้อาณัติ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๓.๙ แนวนโยบายการดำเนินงานขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔)

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ ได้ให้ความหมายของคำว่าคุณธรรมและจริยธรรม และกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ดังนี้

๑.๓.๙.๑ ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม

“คุณธรรม” หมายความว่า สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ เป็นความดีงาม เป็นมโนธรรม เป็นเครื่องประดับประดาจิตใจให้เกลียดความชั่ว กลัวบาป ใฝ่ความดี เป็นเครื่องกระตุ้นผลักดันให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ เกิดจิตสำนึกที่ดีมีความสงบเย็นภายใน และเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังโดยเฉพาะเพื่อให้เกิดขึ้นและเหมาะสมกับความต้องการในสังคมไทย

“จริยธรรม” หมายความว่า กรอบหรือแนวทางอันดีงามที่พึงปฏิบัติ ซึ่งกำหนดไว้สำหรับสังคม เพื่อให้เกิดความเปราะบางเรียบร้อยงดงาม ความสงบร่มเย็นเป็นสุข ความรักสามัคคี ความอบอุ่น มั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต

๑.๓.๙.๒ คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม เป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นรองประธานกรรมการคนที่สาม ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสิบคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคล ซึ่งมีความรู้ความสามารถและมีผลงานเป็นที่ประจักษ์เกี่ยวกับงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เป็นกรรมการ และให้ปลัดกระทรวงวัฒนธรรมแต่งตั้งข้าราชการในกระทรวงวัฒนธรรมเป็นเลขานุการหนึ่งคน และผู้ช่วยเลขานุการไม่เกินสองคน ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ตามข้อ ๘ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ดังนี้

(๑) เสนอแนะและให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย

(๒) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีใหม่หรือแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย

(๓) เสนอแผนแม่บทการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทยต่อคณะรัฐมนตรีเพื่ออนุมัติ

(๔) ประสานนโยบายและแผน เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงานของภาคส่วนต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย

(๕) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนงานและโครงการต่าง ๆ ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทยที่เสนอต่อคณะกรรมการ

(๖) กำหนดมาตรการในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย

(๗) กำหนดกรอบและแนวทางในการประชุมสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติเพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้

(๘) เชิญข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงานอื่นในหน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาสอบถามขอเท็จจริง รวมทั้งเรียกเอกสารจากหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการพิจารณา

(๙) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(๑๐) ดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรี

๑.๓.๙.๓ การดำเนินงานขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

ฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๔)

กระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาสู่ประเทศไทยผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ไร้พรมแดนได้ก่อให้เกิดการผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมพื้นถิ่น ซึ่งส่งผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในสังคมแง่มุมต่าง ๆ ทั้งด้านค่านิยม พฤติกรรม และระบบคุณค่าของคนในสังคม ปรากฏการณ์ในเชิงลบที่สังคมไทยกำลังเผชิญอย่างเด่นชัด คือ ความแปลกแยกขัดแย้งทางความคิดของคนในสังคม ความผูกพันในครอบครัวลดลง เยาวชนปฏิเสธวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง รวมทั้งการเกิดวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลงและมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป ขณะเดียวกันวัฒนธรรมและระบบคุณค่าที่ดั้งเดิมของสังคมไทยเริ่มเสื่อมถอย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนยังขาดทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดี นอกจากนี้ สื่อสารมวลชนทั้งสื่อโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวนมากขาดความเข้มงวดทางจรรยาบรรณในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเชิงลบ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมบริโภคนิยมมากขึ้น และขาดจิตสำนึกสาธารณะ โดยให้ความสำคัญกับเรื่องส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง นำไปสู่ปัญหาทางสังคมต่าง ๆ อาทิ ปัญหาเด็กและเยาวชน ปัญหาการหย่าร้างภายในครอบครัว ปัญหาความขัดแย้งแปลกแยกทางสังคม ปัญหาลวงละเมิดทางเพศ รวมทั้งปัญหายาเสพติดและอาชญากรรม ฯลฯ

เพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤติของชาติ รัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี จึงได้มีนโยบายส่งเสริมให้มีการนำศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และความเป็นไทยมาสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความเข้มแข็งอย่างมีคุณภาพ และมีคุณธรรม โดยส่งเสริมให้องค์กรทางศาสนามีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมสร้างค่านิยม จิตสำนึกที่ดีแก่ประชาชน เพื่อให้สังคมเกิดความ มั่นคง สงบสุขร่มเย็นด้วยวิถีทางศาสนา รวมทั้งระบบเศรษฐกิจเกิดความ มั่งคั่ง เข้มแข็งบนวิถีวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาของท้องถิ่น ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างยั่งยืน ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และโมเดลประเทศไทย ๔.๐ ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน เพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว

ดังนั้น เพื่อเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาล คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติจึงได้เห็นชอบให้จัดทำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) โดยมีเป้าหมายหลักในการยกระดับจิตใจประชาชนให้มีคุณธรรม รวมทั้งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติเพื่อสร้างคุณธรรมในสังคมไทย และส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก โดยมีขั้นตอน ๔ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ขั้นเตรียมการ (๑) การศึกษาข้อมูลด้านคุณธรรมจริยธรรมภาพรวมในระดับชาติ กฎหมาย/นโยบายที่เกี่ยวข้อง องค์ความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม บริบทของสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านคุณธรรม

จริยธรรมในสังคมไทย ทฤษฎีทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาหลักการ แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ (๒) การจัดประชุมประชาพิจารณ์เพื่อระดมความคิดเห็นและตรวจสอบการนำยุทธศาสตร์ไปใช้กับประชาชนในประเทศ

ขั้นตอนที่ ๒ ขั้นตอนการ เป็นการนำข้อมูลที่ได้ประมวลในขั้นตอนที่ ๑ มากำหนดเป็นกรอบเพื่อสร้างรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยโดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) และการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการระดับชาติต่อไป

ขั้นตอนที่ ๓ ขั้นการนำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ไปใช้เป็นการนำรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย รวมทั้งยุทธศาสตร์ในการดำเนินการไปใช้กับประชาชนในประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ และเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมในการนำรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยไปใช้

ขั้นตอนที่ ๔ ขั้นปรับปรุงแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) หลังจากนำไปใช้ในระยะเวลา ๖ เดือน และ ๑ ปี เมื่อดำเนินการตามขั้นตอนที่ ๑-๒ แล้วจึงนำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิด วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์หลัก ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแนวทางการดำเนินงานของแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ดังนี้

วิสัยทัศน์

สังคมไทยมีคุณธรรมเป็นรากฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิต สืบสานความเป็นไทย อยู่ร่วมกันด้วยความสันติสุขในประเทศไทย ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์

สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม คนไทยปฏิบัติตนตามหลักคำสอนทางศาสนาที่ตนนับถือ น้อมนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ดำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของไทย และอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุขในประเทศไทย ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างยั่งยืน

พันธกิจ

๑) พัฒนาคณะให้มีคุณธรรมตามหลักธรรมทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม

๒) พัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมให้มีประสิทธิภาพในมิติต่าง ๆ

๓) ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมตระหนักและร่วมกันเป็นเครือข่าย มีส่วนร่วมในกระบวนการส่งเสริมคุณธรรม เพื่อสร้างสังคมคุณธรรมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีธรรมาภิบาล มีความสมานฉันท์ และมีความยั่งยืน

๔) ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

วัตถุประสงค์หลัก

- ๑) เพื่อวางระบบรากฐานการเสริมสร้างคุณธรรมในสังคมไทย
- ๒) เพื่อสร้างความเข้มแข็งในระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมให้เป็นเอกภาพ
- ๓) เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรม
- ๔) เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

ตัวชี้วัด

แบ่งเป็น ๒ ระยะ ได้แก่ ระยะสั้น และระยะปานกลาง ดังนี้

- ๑) **ระยะสั้น** กำหนดกรอบระยะเวลา ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๐ (๑ ปี ๖ เดือน)

เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี จึงได้กำหนดตัวชี้วัดในการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทยตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ในระยะสั้น มีกรอบระยะเวลา ๑ ปี ๖ เดือน (เมษายน ๒๕๕๙-กันยายน ๒๕๖๐) โดยแบ่งเป็น ๓ ระยะ ดังนี้

ผลสำเร็จของระยะเวลา ๑ ปี ๖ เดือน		
ระยะเวลาในการดำเนินการและตัวชี้วัด		
ระยะที่ ๑ (เมษายน-กันยายน ๒๕๕๙) มีตัวชี้วัดดังนี้	ระยะที่ ๒ (ตุลาคม ๒๕๕๙-มีนาคม ๒๕๖๐) มีตัวชี้วัดดังนี้	ระยะที่ ๓ (เมษายน-กันยายน ๒๕๖๐) มีตัวชี้วัดดังนี้
๑. ทุกหน่วยงานมีแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมของหน่วยงาน	๑. มีบุคลากรในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคชุมชน ภาคธุรกิจ เอกชน ภาควิชาชีพ ภาควิชาการ ภาคสื่อมวลชน และภาคประชาชน ได้รับการอบรมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น	๑. มีบุคลากรในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคชุมชน ภาคธุรกิจเอกชน ภาควิชาชีพ ภาควิชาการ ภาคสื่อมวลชน และภาคประชาชน ได้รับการอบรมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพิ่มมากขึ้น ร้อยละ ๑๐ ของระยะที่ ๒
๒. ทุกหน่วยงานมีแผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรมของหน่วยงาน	๒. มีหน่วยงานที่ให้ความสำคัญจัดอบรมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคลากรในภาค	๒. มีหน่วยงานที่ให้ความสำคัญจัดอบรมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคลากรในภาค

ผลสำเร็จของระยะเวลา ๑ ปี ๖ เดือน		
ระยะเวลาในการดำเนินการและตัวชี้วัด		
ระยะที่ ๑ (เมษายน-กันยายน ๒๕๕๙) มีตัวชี้วัดดังนี้	ระยะที่ ๒ (ตุลาคม ๒๕๕๙-มีนาคม ๒๕๖๐) มีตัวชี้วัดดังนี้	ระยะที่ ๓ (เมษายน-กันยายน ๒๕๖๐) มีตัวชี้วัดดังนี้
	ส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคชุมชน ภาคธุรกิจเอกชน ภาควิชาชีพ ภาควิชาการ ภาคสื่อมวลชน และภาคประชาชนเพิ่มมากขึ้น	ส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐภาคประชาสังคม ภาคชุมชน ภาคธุรกิจเอกชน ภาควิชาชีพ ภาควิชาการภาคสื่อมวลชน และภาคประชาชนเพิ่มมากขึ้น ร้อยละ ๑๐ ของระยะที่ ๒
๓. ทุกหน่วยงาน/องค์กรภาคีเครือข่ายส่งเสริมคุณธรรมมีความรู้ความเข้าใจในแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทย	๓. มีหน่วยงาน องค์กรที่ส่งเสริมและกระตุ้นการจัดกิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เพิ่มมากขึ้น	๓. มีหน่วยงาน องค์กรที่ส่งเสริมและกระตุ้นการจัดกิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เพิ่มมากขึ้นร้อยละ ๑๐ ของระยะที่ ๒
๔. เกิดชุมชนคุณธรรม องค์กรคุณธรรม หรือหน่วยงานคุณธรรมจำนวน ๗๐ องค์กรต้นแบบ	๔. ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์เพิ่มมากขึ้น	๔. ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์เพิ่มมากขึ้น ร้อยละ ๑๐ ของระยะที่ ๒
	๕. เกิดชุมชนคุณธรรม องค์กรคุณธรรมหรือหน่วยงานคุณธรรมจำนวน ๗๐๐ องค์กรต้นแบบ	๕. เกิดชุมชนคุณธรรม องค์กรคุณธรรมหรือหน่วยงานคุณธรรมจำนวน ๗,๐๐๐ องค์กรต้นแบบ

๒) ระยะปานกลาง กำหนดกรอบระยะเวลา ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๔

(๒.๑) ทุกหน่วยงาน/องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทย เช่น กำหนดนโยบายการส่งเสริมคุณธรรมภายในองค์กร วางแผนงานจัดทำโครงการกิจกรรมเสริมสร้างปลูกฝังคุณธรรมและวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามให้แก่สังคม

(๒.๒) มีการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารจัดการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เช่น มีระบบบริหารจัดการทางวิชาการองค์ความรู้ในเรื่องของการส่งเสริมคุณธรรมและความสมานฉันท์ พร้อมทั้งมีการวิจัย และมีการพัฒนามาตรฐานด้านการส่งเสริมคุณธรรม มีหลักสูตรและจำนวนบุคลากรผู้ทำหน้าที่ในการส่งเสริม

คุณธรรม มีระบบกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและความमानฉันทิโนมิติต่าง ๆ

(๒.๓) มีภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทยเพิ่มมากขึ้น

(๒.๔) ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

เพื่อวางรากฐานและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมสร้างให้สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืน โดยเป็นการระเบิดจากข้างใน ให้คนในชุมชนมีความเข้มแข็งและความพร้อมที่จะร่วมส่งเสริมดำเนินการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดสัมฤทธิ์ผล จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ วางระบบรากฐานการเสริมสร้างคุณธรรมในสังคมไทย โดยให้ความสำคัญกับการสืบสานความเป็นไทยและยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีภูมิคุ้มกันที่ดี เน้นในจริยธรรมสากลของความเป็นมนุษย์ เป็นคุณธรรมเชิงสัมพันธ์ที่เป็นข้อห้ามทำและข้อควรทำ โดยยึดความถูกต้องของส่วนรวมเพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการประพฤติปฏิบัติตนในการดำรงชีวิต ประกอบสัมมาอาชีพ และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (Sustainable Development)

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ สร้างความเข้มแข็งในระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมให้เป็นเอกภาพ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างและพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านส่งเสริมคุณธรรมให้มีความเข้มแข็งการพัฒนากระบวนการจัดการการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทย และเสริมสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่สังคมไทยด้วยคุณธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรม โดยให้ความสำคัญกับการผนึกกำลังทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในสังคมใหม่ ซึ่งเป็นสังคมยุคดิจิทัล เร็ว แรง และเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมในทุกกลุ่มเป้าหมาย ในกลุ่มเด็ก วัยรุ่น ผู้สูงอายุ ตลอดจนสร้างบุคคลต้นแบบที่เป็นแกนนำขับเคลื่อน และขยายภาคีเครือข่ายคุณธรรมในสังคมใหม่ ให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในมิติของชีวิต ศาสนาและวัฒนธรรม รวมทั้งให้มีคณะกรรมการประสานความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรมอย่างชัดเจนเพื่อทำหน้าที่ได้เข้มแข็ง รวดเร็วและยืดหยุ่น มุ่งสู่ผลสำเร็จเป็นสำคัญ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างในการสร้างความร่วมมือด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

การขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ได้ให้ความสำคัญกับการแปลงแผนสู่การปฏิบัติในระดับต่าง ๆ ที่กระจายลงสู่พื้นที่ โดยยึดหลักภารกิจและการมีส่วนร่วม เพิ่ม

การใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ เป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ในทุกภาคส่วน ทั้งระดับประเทศ จังหวัด และพื้นที่ ใช้กลไกภาคีเครือข่ายในภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ภาคสื่อมวลชน และภาคประชาชนอย่างบูรณาการตามยุทธศาสตร์ประชารัฐ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีแนวทางสำคัญ ดังนี้

๑. การสร้างความรู้ความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญและพร้อมเข้าร่วมในการผลักดันแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔)

๒. การสร้างความเชื่อมโยงในกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) และแผนระดับอื่น ๆ

๓. การสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนแผนของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ

๔. การเพิ่มความรับผิดชอบและการยอมรับบรรจุเป็นงานสำคัญร่วมขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ในระดับประเทศและระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. การสร้างระบบติดตามประเมินผลให้ทุกภาคส่วน สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามความก้าวหน้าของแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔)

การขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติสู่การปฏิบัติภายในหน่วยงาน องค์กรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล ได้กำหนดกระบวนการให้หน่วยงาน องค์กร ดำเนินงานดังนี้

๑. คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการกำกับติดตามการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทย คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ คณะอนุกรรมการด้านวิชาการ และคณะอนุกรรมการด้านประชาสัมพันธ์

๒. ให้มีคณะอนุกรรมการส่งเสริมคุณธรรมในระดับกระทรวงและระดับจังหวัด

๓. ให้หน่วยงาน/องค์กรเครือข่ายต่าง ๆ ดำเนินการวิเคราะห์ บูรณาการ ปรับแผนงาน โครงการ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙-๒๕๖๔ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

๔. ให้หน่วยงานต่าง ๆ นำเสนอกรอบแผนงานการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของหน่วยงาน ปีงบประมาณ ๒๕๕๙-๒๕๖๔ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ โดยในปีงบประมาณพ.ศ.๒๕๕๙ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่ได้รับจัดสรรไว้แล้วหรือปรับแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงาน แล้วแต่กรณี ส่วนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในปีงบประมาณต่อ ๆ ไป ให้เสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามความจำเป็นและเหมาะสม พร้อมทั้งให้ดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ต่อไป

๕. ให้สำนักงานประมาณ นำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ ไปใช้ในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณตามแผนงานโครงการของหน่วยงานต่าง ๆ

๖. ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๗. ให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ทบทวนโครงสร้างของส่วนราชการ ปรับปรุงระเบียบและกำหนดตัวชี้วัด รวมทั้งการติดตามประเมินผลการดำเนินงานภาครัฐ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นไปตามแผนแม่บทฯ

๘. ให้มีการติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

๙. ให้คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ เป็นผู้กำกับหน่วยงานต่าง ๆ และรายงานผลต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบผลการดำเนินงานในภาพรวม

การกำกับติดตามความก้าวหน้า ประเมินผลสำเร็จและผลกระทบของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตามประเด็นยุทธศาสตร์และผลการดำเนินงานระดับภาพรวมและระดับพื้นที่ โดยมีแผนการติดตามประเมินผล ดังนี้

๑. ให้ความสำคัญกับการติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ผลผลิตผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นรายปี และจัดทำรายงานเสนอคณะรัฐมนตรีทุกปี

๒. กลไกการติดตามประเมินผลแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ประกอบด้วย

๒.๑ จัดตั้งกลไกกลางที่ประกอบด้วยคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติเป็นศูนย์กลางในการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลจากทุกภาคส่วน โดยมีคณะอนุกรรมการส่งเสริมคุณธรรมประจำกระทรวงและจังหวัดต่าง ๆ ทำหน้าที่ในการประสานงาน ติดตามประเมินผล และรายงานผลการปฏิบัติการ การวิเคราะห์บูรณาการ ปรับแผนงาน และโครงการประจำปีงบประมาณให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในแผนแม่บทฯต่อคณะอนุกรรมการกำกับติดตามการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทย และคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติสรุปผลการดำเนินการประจำปีเสนอคณะรัฐมนตรีทุกปี

๒.๒ ให้คณะอนุกรรมการด้านวิชาการแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติปรับปรุงแก้ไขแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) หลังจากนำไปใช้ในระยะเวลา ๖ เดือน และ ๑ ปี ตามลำดับเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

๒.๓ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายทั้งระดับภาพรวมและระดับพื้นที่สำหรับการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและติดตามประเมินผลในระดับต่าง ๆ ให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น

ผลแห่งความสำเร็จ ในการดำเนินงานขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติในครั้งนี้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน ๓ ระดับ คือ ระดับประเทศชาติ ระดับสังคม และระดับประชาชน ดังนี้

ระดับประเทศชาติ : เกิดความสงบร่มเย็นสมานฉันท์ มีคุณธรรมนำการพัฒนา มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนในมิติศาสนา เกิดกลไกการขับเคลื่อนเพื่อการส่งเสริมคุณธรรม ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่นในแนวตั้งและแนวราบ และเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมและมีบทบาทในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

ระดับสังคม : เกิดชุมชนคุณธรรม สังคมคุณธรรม เป็นสังคมที่ยึดมั่นในสถาบันชาติ สถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเอื้ออาทร อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและสมานฉันท์ โดยมีระบบการเสริมสร้างคุณธรรมอย่างเข้มแข็ง มีระบบการศึกษามีกิจกรรม/หลักสูตรที่ส่งเสริมคุณธรรมที่ชัดเจน มีการรณรงค์ส่งเสริมคุณธรรมอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง ทุกภาคส่วนของสังคมให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดชุมชนคุณธรรมและบุคคลต้นแบบคุณธรรมที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเพิ่มขึ้น

ระดับประชาชน : มีพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงาม โดยปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิต ดำรงรักษาไว้ซึ่งวิถีวัฒนธรรมไทย มีความสุขอย่างมั่นคงและยั่งยืน

การจัดทำแผนแม่บทฯ ดังกล่าว สรุปรูปภาพรวมได้ดังนี้

แผนผังภาพรวมแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔)

